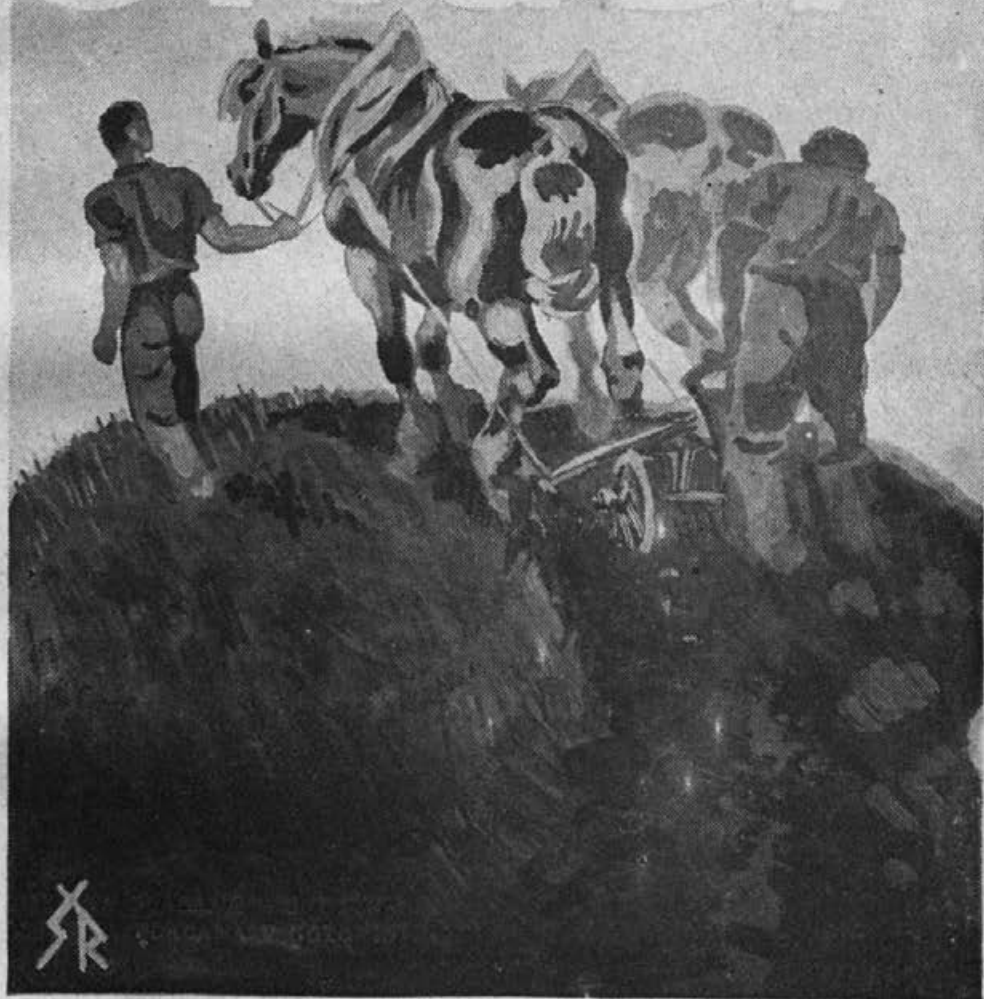

GRUDA

Mesečnik za kmetsko prosveto

VSEBINA

Rudolf Mohar: Svetonočna slika. — Dr. Srečko Goljar: Le pogumno naprej. — Prva zadružna žaga v Jugoslaviji. — Naš čas je tu. — S. M. Kako maskiramo. — Razlaga tujih besed. — † Albin Prepeluh. — † Albin Prepeluh piše. France Mravljak: Kaj prinaša sporazum. — Joško Tomažič: Na delo za lasten tisk. — Razpis nagrad. — Slovenska kmetijska mladina na delu. — Odvisnost je zločin nad človekom. — Jože Danev: Zvesti tovarišici ob grobu. — Naš sveti večer. — Jože Danev: Mir ljudem na zemlji. — D. K.: Nenavadni obisk, igra. — Za družinski in svetovni mir. — B. Š.: Našim dekletom. — Nega našega telesa. — Za božične dobrote. — Praktični nasveti. — Borut: Ob krsti kmetijske matere. — Naše prosvetno delo v razmahu. — Dašek: Denar in njegovi sorodniki. — Peter Rupar: Mreža bele groze. — Za prosti čas naj pride smeh v vas.

Mesečnik za kmetijsko prosveto / Izhaja vsak mesec / Celoletna naročnina Din 25.—, za člane Društev kmetijskih fantov in deklet, za katere pobere in skupno vplača naročnino društvo, kjer so včlanjeni, Din 20.— / Posamezna številka Din 2.50 / Rokopisov ne vračamo / Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: UREDNIŠTVO »Grude«, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 1 / UPRAVA je v Ljubljani, Tavčarjeva ulica, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe)

Izdaja Zveza kmetijskih fantov in deklet; za uredništvo odgovarja Ivan Albreht, oba v Ljubljani
Tiska Tiskarna Slatnar, d. z. o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku

*Vesele božične
praznike
in
srečno novo leto*

želi svojim zavarovancem

„JUGOSLAVIJA“

splošna zavarovalna družba

Ravnateljstvo za dravsko banovino v Ljubljani

*Vesele božične praznike
in srečno Novo leto*

*želi svojim cenjenim gostom in se
priporoča*

Gostilna „FIGOVEC“
Franc Hočevar, Ljubljana

Semena
za polje in vrt nudi

SEVER & KOMP.
LJUBLJANA, Gosposvetska cesta 5

Ekonom F. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI, Kolodvorska ulica 7
(v lastni hiši) Telefon Interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. — Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo. Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

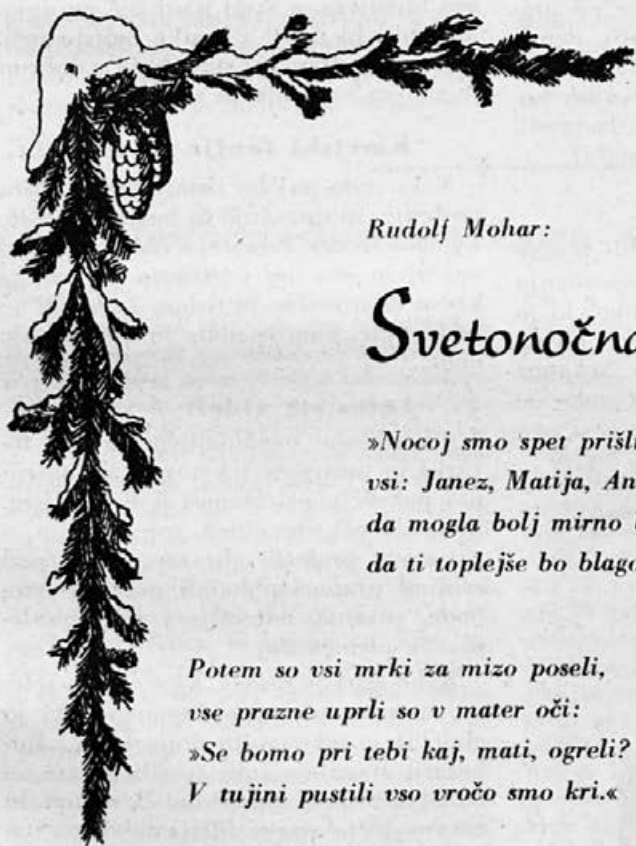
GRUDA

L I S T Z A K M E T S K O P R O S V E T O

12.

DECEMBER 1937.

XIV.

Rudolf Mohar:

Svetonočna slika

»Nocoj smo spet prišli te obiskat, mati,
vsi: Janez, Matija, Anton in France,
da mogla bolj mirno boš spati,
da ti toplejše bo blago srce!«

Potem so vsi mrki za mizo poseli,
vse prazne uprli so v mater oči:
»Se bomo pri tebi kaj, mati, ogreli?
V tujini pustili vso vročo smo kri.«

Nato pa so umolknil živi mrliči.
Ne želje ne prošnje ni več v njih očeh.
Vsa žalostna mati se bridko razjoče; —
če Kristus bi vstopil, preklel bi ta greh.

Le pogumno naprej!

Kadar pregleduješ svoje življenje in primerjaš to, kar si hotel, s tistim, kar si v resnici dosegel, si prisiljen iskati vzroke uspehom in neuspehom.

Osnovne črte značaja

Taka raziskava pa ti vselej odkrije in potrdi, da je vse odvisno največ od tebe samega. Marsikdo res doživi posebno ugodne prilike, in marsikdo se po pravici izgovarja na izreden vpliv neprijaznih naključij. Toda pretežno in odločilno razlago dajejo vsem tvojim korakom tvoji nagibi in hotenja, lastnosti, ki tvorijo tvoje bistvo, tvoj značaj.

Vrste ljudi

Vse ljudi bi lahko razdelili v dve vrsti: na tiste, ki streme po spoznanju resnice in se zanjo bore, in druge, ki jo mrzijo in zanjo ničesar ne store, ali pa se celo bojujejo proti njej. — Nekateri vidijo le sebe in z grabežljivo roko —

ne da bi se jim le malo oglasila vest — segajo po vsem, kar more zadostiti njihovemu pohlepu. Drugi pa vedo, da so člani človeške družbe, kjer vsak živi za celoto in pričakuje, da mu bo ravno celota najskrbnejša mati. Dalje imamo zopet dve vrsti ljudi: nekateri resnično verujejo v Boga, drugi ga resnično taje. Celotaki so, ki ga rabijo za ustrahovanje bližnjega, a sami nanj nič ne dajo. Morebiti bi smeli s kratko besedo reči, da sta dve strani, ki sta v boju z dobrim in slabim za dobro in slabo.

Kmetijski fantje in dekleta

Vaša vrsta naj bo tista, kjer se zbira poštenje, spoznavanje in boj za pravico. Le taka hotenja morejo oblikovati vaš značaj in ona naj postanejo del vašega bistva tako močno in trdno, da nikoli ne podvomite, kam spadate in kaj je vaše delo.

Letos ste videli

s kolikšnim navdušenjem so vaši tovariši in tovarišice tekmovali, da na zunanaj pokažejo privrženost k tem ciljem. Drugod spet ste videli roje mladih, s ponosom prežetih obrazov, ki so pod svojimi prapori obhajali praznike svobode, praznike stremljenj za vsem lepim in plemenitim.

Kako lepa je dežela, kjer se vije zelena zastava nad večno domovino, ki jo obdelujejo roke tvojih sinov, ki jo z ljubeznijo negujejo roke tvojih hčera! — Skladnost med kmetijskim človekom in naturo, ki je mnogo bližja zakonom narave kakor nasiljem ljudi, naj vodi naša hotenja.

Značaje bomo kovali

krepke v volji za dognanje resnice, močne v volji za obrambo človeškega dostojanstva in svobode; neodstopne, kadar gre za izvojevanje pravic vsemu zapostavljenemu in izrabljanemu človeštvu. Take ljudi morajo dajati naša društva!

Nedeljski popoldan v hribih
Naši fantje se smučajo

Kajti ljudje, ki vedo, kaj hočejo, bodo tudi našli način, da to izvrše, kar so si postavili za smoter in cilj.

Vse zavisi od nas

V začetku smo brali, da je značaj človeka osnovno izhodišče za njegovo udejstvovanje.

Značaj, kakršnega bomo mi ustvarili, bo neizogibno ustvaril nov rod, sposoben za zmago. Ta rod bodo razumeli tudi tisti, ki se sicer danes nekako štejejo k njemu, toda zanj kljub priliki in dolžnosti store ali mu pomagajo toliko, da lahko tudi pogine. Čeprav je največja resnica ta, da je bodočnost vedno le v mladini!

Zato le pogumno naprej

v novo leto, v novo delo, k novim naporom in uspehom! Vse bližje k zmagi prave kmetijske prosvete, k zmagi nad temo in suženjstvom, ki sicer še zakriva prelepo deželo, a jo bodo kaj kmalu pregnale zelene zastave, vihrajoče v raskavih rokah svobodnega kmeta!

Le trdna vztrajnost bo množila naše vrste, le globoka požrtvovalnost jih bo krepila. Samo z njihovo pomočjo bomo zapeli zahvalno pesem, ko bomo s temi načeli prepeljali slovensko vas, nam najbližjo, najbolj lastno domovino.

Prva zadružna žaga v Jugoslaviji

Na Verdu pri Vrhniki so otvorili v nedeljo dne 21. novembra 1937 zadružno žago. Majhno število, komaj 50 posestnikov se je združilo z namenom, da si postavijo svojo zadružno žago. Koliko posmehovanja in še več nasprotovanja so bili deležni ti kmetijski ljudje samo zato, ker so se hoteli rešiti izkoriščanja in postati samostojni v žaganju lastnega lesa. Tu so kmetje šele spoznali, kdo jim je najbližji! Uvideli so, da ne pomore kmetu nihče, če si sam ne pomaga. In najlepše je pa to, da so obesili politiko, ki jim jo vsiljuje gospoda — na klin! Kmetijski zadružni duh jih je vodil v borbi proti nasprotnikom, in zmagali so! Kdor pogleda ogromno poslopje — zadružno žago — se čudi, da so bili naši kmetje toliko idejno močni v teh — za zadružništvo — težkih časih.

Otvoritev žage je bila izvršena z vso svečanostjo, ki jo zmore naš kmet in — kar je najlepše — brez različne gospode. Kmetijski mislec g. Franc Furlan, je kot načelnik zadruga v svojem pozdravnem govoru povdaruil, da je žaga delo idealnih kmetov, ki so doprinesli velike

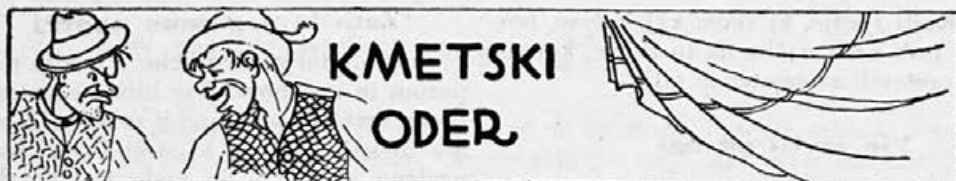
žrtve z delom, tlako in neustrašeno voljo. »Proti volji razne posvetne in duhovske gospode smo postavili to žago,« je dejal. Pozival je vse kmete in delavce, naj se združijo v skupno fronto za ozdravljenje in ohranitev naše vasi pred propadjo!

Za nas je še posebej razveseljivo dejstvo, da si je žago zamislil in jo izpeljal mladi gospodar s pomočjo prav tako mladih sodelavcev. To so tisti mladi gospodarji, ki so prevzeli pred leti zadružno mlekarino, živinorejsko zadrugo in vse ostalo kmetijsko udejstvovanje. In kaj hočejo vsi ostali, kot priznati mogočen napredek, ki ga dosegajo ti mladi ljudje. Mi želimo tej mladi kmetijski generaciji še veliko napredka, predvsem pa skupnega kmetijskega sodelovanja brez primesi kapitalistične politike, naj si bo ta iz črne ali bele strani. Kmetje na Vrhniki so pokazali, da znajo sami gospodariti. Torej niso potrebni nezaželjenci, ki bi nas vodili — v moralno in gospodarsko propast. Združimo se! To bodi v naprej naš klic!

Sneženi gorski so vrhovi,
že bela polja so, vasi; —
prišli spet so opomini novi:
»Plačajte GRUDO!« Čas hiti!

Naš čas je tu

Zimska doba je čas notranjega društvenega dela. Kakor so bile poleti tekme, zborovanja, dirke in razne druge prireditve, tako pridejo zdaj na vrsto tečajji, predavanja, sestanki in — igre. Vsako društvo, ki ima le možnost, bo pridilo čez zimo eno, dve, morda še več iger.

Zato je treba, da tudi v »Grudi« začnemo pisati o našem igranju. Letošnjo zimsko dobo hočemo dati v člankih predvsem glavna praktična navodila o vsem, kar zadeva diletantске odre. Poleg tega bomo začeli v eni izmed prihodnjih števil prinašati izbor vseh iger, ki so primerne za naše odre, t. j., ki obravnavajo kmetško življenje, oziroma take, ki so kmet-

skim ljudem razumljive. Prinašali bomo tudi seznam in oceno vseh novih dramatskih del, ki niso našim ljudem še tako poznana. Vrhu vsega pa se bomo skušali v teh naših člankih izobraževati v dramatski umetnosti, ko bomo pisali o njenem pomenu, razvoju itd.

Pri odločanju za igranje in pri izbiri dela, se moramo držati načela: Igrajmo samo take igre (resne ali šaljive), ki imajo kakšno vrednost. Zato proč z ničvrednimi burkami in drugimi zmazki, od katerih nimajo ne igralci, ne gledalci nobene koristi. Kakor v drugem izobraževalnem in prosvetnem delu, moramo tudi v dramatikki stremeti za napredkom.

S. M.:

Kako maskiramo

Mnogim režiserjem in igralcem dela veliko preglavice maskiranje in šminkanje. Ponekod na to ne polagajo velike važnosti, drugje pa se zopet delajo napake, ki celotnemu oderskemu udejstvovanju več škodujejo kot koristijo. Zato je potrebno, da razpravljamo in se poučimo tudi o teh stvareh.

Maskiranje in šminkanje je veliko večje važnosti, kot pa si to po navadi mislimo. Kadar stopimo na oder, moramo povdariti ali spremeniti svoj obraz in celotno pojavo, čeprav igramo vlogo svoje starosti in značaja. Šminkani moramo biti, ker bi sicer izgledali — radi razsvetljave na odru — blede ko mrličii. Tu mislimo predvsem na osnovno šminko — ki se imenuje *ten*.

Maskiranje

To je eno, drugo pa je, da s pravilno masko dosežemo izraz in značaj določene osebe v igri. To se pravi, kadar je igra že zrežirana in so igralci pripravljeni za nastop, pride na vrsto zelo važna stvar: *maskiranje*. Pod to besedo ne smemo razumeti samo oblikovanje obraza za neko vlogo s pomočjo šmink, temveč je tu najprej potrebna obleka, nato šele pričenemo s preoblikovanjem glave, in še tedaj najprej z lasuljo in brado ali brki, seveda, če to zahteva

vloga. Ko je tudi to opravljeno, pričnemo z izdelavo same maske s šminkami.

Da je ta vrstni red edino pravilen, bomo takoj dokazali. Če smo že šminkani, se nam je oblačiti zelo nerodno, ker utegnemo pokaziti masko, pa tudi umazati obleko. Kar se pa tiče same glave, moramo prvo navleči lasuljo, ki naj se zlasti na čelu tesno prilaga.

Nato vzamemo krep (to so umetni lasje v vseh potrebnih barvah, spleteni v kitico, katero najprej razpletemo, razvlečemo in odrežemo v velikosti kot nam je potrebno). Zdaj si tista mesta na obrazu, katera naj bodo zaraščena (brada, brki) namažemo (postopoma seveda) z lepilom (mastiks) in previdno polagamo krep. Sproti moramo seveda osuševati lepilo in krep s tem, da pridržimo na umetni bradi ali brkih par trenutkov cunjo. Brado (krep) polagamo v ploškvah: prvo zgoraj, nato z ene in druge strani in potem spodaj. V sredini pa brade ne smemo mazati z lepilom, ker bi se sicer ves krep zalepil. Ko je to gotovo in smo se prepričali, da drži, lepo s škarjami obrežemo, da izgleda čim bolj naravno.

Šminkanje

Ko je vse to gotovo, smemo pričeti s pravim šminkanjem. Pri neporaščenih maskah (vseh

ženskih in mladih moških), pa pričnemo s šminkanjem takoj, ko smo oblečeni in smo si namestili lasuljo (kadar je potrebna).

S samim šminkanjem si najlaže spremenimo obraz. Za to pa so nam potrebni ti-le pripomočki: šminke, pisalo (višer), vazelin, puder in nosni kit. Najvažnejše je seveda prvo dvojico. Šminke: Da dobimo osnovno barvo obraza, ki naj ustreza določeni starosti ali značaju, uporabljamo več vrst tenov (debelejše šminke obraznih barv). Nujno potrebni so: št. 2, št. 3 in Lit. K. (litera ka), dobro pa je, če imamo še vmesne številke in št. 1. Nato so nam še potrebne šminke: bela, siva, rjava, črna, svetlo rdeča in temno rdeča.

Šminkanje: Za mlad, ženski obraz bomo rabili ten št. 3, malo mešan s tenom št. 2. Za srednje star ženski obraz rabimo ten št. 3, za staro žensko pa ten št. 2. Za moške obraze rabimo: za mlad obraz ten št. 3, za srednje star obraz ten lit. K. (litera Ka, rjav ten) in za star moški obraz ten št. 2; včasih malo mešan z litera Ka tenom ali pa če je zelo star s tenom št. 2½ ali št. 1 (čisto bel ten). — Ten nam torej daje podlago za vso masko. Še predno ga pričnemo uporabljati, je potrebno, da v kožo vdrnemo zelo malo vazelina ali masti. Nato dobro razmažemo po vsem licu, ušesih in vratu ten, ki pa ne sme biti v predebili plasti.

(Nadaljevanje sledi)

Razlaga tujih besed

● **Centralizem** je taka ureditev države ali organizacije, kjer se vodi vse delo iz enega središča (centra). V centralistični državi nimajo njene posamezne pokrajine nobenih pravic odločanja o svojem gospodarstvu, vsako najmanjšo stvar mora odobriti središče. Naša država je urejena centralistično.

● **Tendenco** pomeni namen, prizadevanje, določeno smer. O tendenci govorimo pri spisih, predavanjih, pesmih, romanih in podobnem. Kmetjska tendenca je takrat (n. pr. v povesti), če pisatelj zagovarja kmeta in njegove pravice, če z njim drži. Socijalna tendenca je, če se pisatelj zavzema za izkoriščane sloje, delavce in kmete. Poznamo tudi versko, politično, narodno tendenco itd., na čemer je pač poudarek v govoru, oziroma knjigi.

● **Fevd** je bilo posestvo, zemlja, ki jo je vladar dal svojim vojakom, prijateljem ali podložnikom v dosmrtno uživanje. Ti fevdni gospodje so imeli pod seboj tlačane-kmete, ki so jim obdelovali zemljo. Iz tega je pozneje nastal *fevdalizem*, *fevdalni red*, ko so vso zemljo, pa tudi gospodarsko moč in politično oblast imeli fevdalci, graščaki, grofi, baroni in drugi plemeni-taši. Kmetje in meščani (trgovci, obrtniki) so bili brez pravic. Zato so se upirali (kmetjski ponti). V francoski revoluciji l. 1789. je francosko meščanstvo vzelo fevdalcem oblast in tako zrušilo fevdalni družbeni red. Odslej je nastal kapitalistični red, ko so začeli dobivati vedno večjo moč in oblast kapitalisti (industri-jalci, veletrgovci, bankirji itd.). Pri nas imamo še ostanke fevdalizma, ker imajo veleposestniki (in razne — zlasti cerkvene — družbe) velika posestva.

● **Harmonija** — soglasje, skladnost, složnost. Če je v zakonskem življenju med možem in ženo razumevanje, pravimo, da živita v harmoniji. O harmoniji govorimo tudi pri glasbenih instrumentih in sicer takrat, če so pravilno uglašeni in proizvajajo ubrane — prijetno doneče glasove.

● **Imuniteta** pomeni nedotakljivost, zaščito, nenalezljivost. Imun proti ošpicam je tisti, ki jih je že prebolel, drugič se ga več ne primejo. Poznamo tudi poslansko imuniteto. Narodnega poslanca ne sme oblast prijeti in zapreti. Če stori kaj kaznjivega, ga mora prej poslanska zbornica razrešiti, potem ga šele sme zasledovati sodna oblast.

● **Bojkot** je osamljenje, izključitev iz družabnega ali trgovskega občevanja. Bojkot lahko izvajamo proti posameznikom, družbam, podjetjem, organizacijam itd. Trgovca bojkotiramo n. pr. s tem, da pri njem ne kupujemo, gostilničarja na ta način, da ne zahajamo v njegovo gostilno. Društva bojkotiramo lahko tako, da ne posečamo njihovih prireditev. V bojkotu je izražen nekak odpor, neupoštevanje in nenaklonjenost. Če pa bojkotiramo kakšno osebo, jo n. pr. ne pozdravljamo, nočemo z njo govoriti ali jo kakorkoli upoštevati. Zanj se torej sploh ne zmenimo.

† Albin Prepeluh

Letos 20. novembra je nenadoma umrl, zadet od kapi, Albin Prepeluh, pisatelj, politik ter solastnik in ravnatelj tiskarne Blasnik.

Skromen, kakor je bilo njegovo življenje, je bil tudi pogreb; nič kriččega, zunanega ni bilo v njem. Utihnil je za vedno, časopisi so prinesli površne članke, na grobu mu ni nihče spregovoril poslovilne besede...

Vendar je bil Albin Prepeluh v vsej svoji skromnosti velik človek, velik po svojem delu, srcu in razumu, kot jih imamo Slovenci zelo malo. In morda je prav naša slovenska lastnost, da svojih najvrednejših, najboljših ljudi ne poznamo, ne cenimo, strankarskim demagogom pa vzklikamo in jih povzdiguemo. Morda ni bil slaven prav zato, ker je vse svoje življenje vztrajno in dosledno delal, se boril in zagovarjal pravice malih ljudi, kmetov, obrtnikov, kočarjev in vseh tlačanih in izkoriščanih. Tudi ni iskal zaslug, časti in visokih mest zase, vse, kar je dosegel, si je pridobil s trdim delom in sposobnostjo.

Socijalni delavec

Kot sin ubožnih staršev iz ljubljanskega predmestja, je moral zapustiti gimnazijo po nekaj razredih in si preskrbeti kruha. Postal je sodni uradnik. Tu je imel vpogled v vso veliko revščino naše vasi. V življenju in ob knjigah je širil svojo izobrazbo, želeč čimbolj pomagati bednim slojem. Začel je s političnim delom in vstopil v socialno-demokratsko stranko. V svojih številnih spisih je obdeloval razna socialna vprašanja slovenskega naroda. Med prevratom je uspešno delal za naše narodno

osvobojenje. L. 1918. je postal v takratni slovenski vladi poverjenik (minister) za socialno skrbstvo. Po vojni se je približal kmetškemu gibanju, kamor ga je privedlo proučevanje problemov slovenske vasi in kmetškega ljudstva. Izdajal je razne časopise: »Avtonomist«, »Slo-

venski republikanec«, kjer je vneto zagovarjal slovenske narodne in socialne pravice. Spisal je tudi več knjig: »Reformacija in socialni boji slovenskih kmetov«, »Problemi malega naroda«, »V boju za zemljo in državo«, »Socialni problemi« in druge.

Borec za kmetске pravice

Po vojni je tudi med našim ljudstvom zavladalo geslo: Zemljo tistim, ki jo obdelujejo! To je bil naš veliki socialni program. Kmetški človek je začel za-

htevati zemljo, ki so jo držali v svojih rokah razni graščaki in veleposestniki, zase. Prepeluh je bil najvnetejši zagovornik teh kmetijskih pravic. Boril se je za izvedbo agrarne reforme in o tem tudi spisal knjigo: »Naš veliki socialni problem — agrarna reforma«.

Po letu 1929. se je umaknil iz političnega življenja. Zvest svojemu slovenskemu narodnemu in jugoslovanskemu stališču, s katerega je izviralo vse njegovo bogato delo, je vendar še vedno

podpiral vse, kar je bilo v korist kmetškemu ljudstvu.

Kot izredno sposoben politik in diplomat je bil znan in cenjen tudi pri Hrvatih in Srbih in drugih slovanskih narodih. Zlasti pa so ga cenili radi njegove sposobnosti Čehi in Slovaki.

Slovenskemu narodu je zapustil Albin Prepeluh veliko dediščino v svojem delu in v svojih knjigah. Zato mu bo on, posebno pa slovenska kmetška mladina ohranila večer spomin!

† Albin Prepeluh piše:

Slovenski kmet je obubožan

Govorica naše posestne statistike (pregleda) je strahotna. Slovenci v Jugoslaviji imamo vsega skupaj približno 150 tisoč kmetijskih gospodarstev. Med njimi je 52 tisoč družin, katerih posest ne presega dveh hektarjev, ki torej pri vsej pridnosti ne morejo živeti od sadov in plodov svoje zemlje. Te so povsem sproletarizirane (obubožane). Tej ogromni armadi se pridružuje nadaljnih 30 tisoč družin, katerih zemljiška posest ne presega pet hektarjev, torej ploskve, ki zadošča komaj za golo preživljanje nerazvajene kmetške družine, ako je vsa površina rodovitna. Že ta statistika nam pove, da je polovica naših »kmetij« — če je to ime v tem primeru sploh še upravičeno — sproletariziranih, da mora polovica jedra in temelja našega naroda neprestano skrbeti samo za to, kako se bo družina preživela in oblekla. Kaj pomenja pri teh socialnih razmerah takole sproletarizirana kmetška družina nacionalno (narodno), kulturno, socialno? Ti ljudje so pristopni zgolj le še tolažilom cerkve, da bo zanje boljše po smrti.

(Iz knjige: »Naš veliki socialni problem — agrarna reforma«.)

Kako se bo rešil?

Dokler bo velika industrija zasebna lastnina kapitalistov, bo kmet kot konsument (kupec, odjemalec) njihov gospodarski podložnik, kakor je bil nekdanj graščinski. V interesu poljedelca je torej, da pride velika obrt in velekapital pod učinkovito nadzorstvo družbe (ljudi, državljanov), odnosno države, ki bo odpravila ali vsaj ublažila diktat (oblast, odločanje) finančnega kapitala glede obrestne mere in diktat industrijskih kartelov (družb) glede industrijskih cen. Nasprotno pa je zasebna lastnina kmetov potrebna in neodpravljiva, ako hočemo

izdržati in dvigniti poljedelsko produkcijo (pridelovanje), na kateri temelji vse svetovno gospodarstvo in obstanek človeštva vobče.

(Iz knjige: »V boju za zemljo in državo«)

Kdo mu bo pomagal?

Zveza med kmeti in delavci proti velekapitalu bi bila za oba najboljša obramba. Le spoznanje skupnih interesov kmetškega in delavskega ljudstva v današnji kapitalistični dobi more uspešno obraniti kmeta pred uničujočimi agrarnimi (poljedelskimi) krizami, a delavstvo pred kapitalističnimi dragoletniki.

(Iz knjige: »V boju za zemljo in državo«)

Naš veliki problem

Naš veliki socialni problem (vprašanje) je: gospodarski problem malega delovnega človeka naše drobecane zemlje. Če bi bili vsi složni, disciplinirani, enotni, bi imeli pred seboj trdo nalogo. Razbiti na stranke in klike pa mu gotovo ne bomo kos in kolesje socialnega dogajanja bo šlo preko našega narodnega telesa kot gre lokomotiva preko trmastega samomorilca.

...Mi znamo ščititi in braniti interese meščanov, obrtnikov, trgovcev, šumarjev, strojevodij, piskrovezov, vsakega, tudi najmanjšega stanu, vsakega za sebe in proti vsem, ne znamo ali pa nočemo ščititi interesov splošnosti, vsega ljudstva. Ne znamo ali nočemo braniti koristi vsega naroda.

(Iz knjige: »Naš veliki socialni problem — agrarna reforma«.)

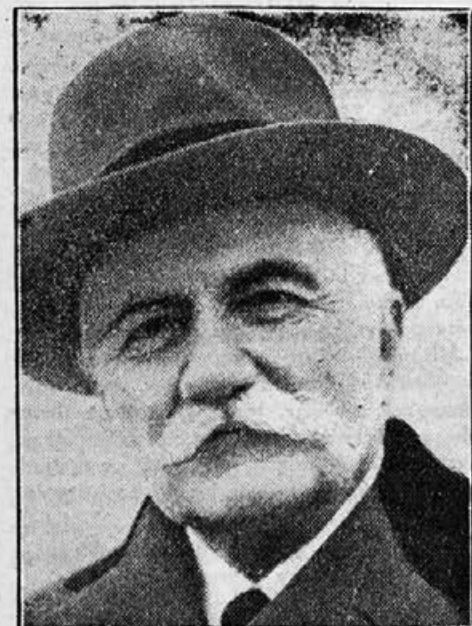
Francè Mravljak:

Kaj prinaša sporazum

Podpisniki sporazuma so se zavedali, da zastopajo srbski in hrvatski narod in Slovenci moramo le pozdraviti, če se razmere med sosedi urejajo sporazumno, prijateljsko. *Svoje stališče do sporazuma bomo pa uredili po tem, kakšne koristi prinaša nam, in kako sploh gleda na nas kot tretji enakopraven del naše države.*

Narodna suverenost

Prva točka sporazuma pove, da je narod vir vsake oblasti in da ima absolutno pravico, da sam odloča o svoji usodi. To načelo mora veljati tudi za vsako državno organizacijo in to načelo daje tudi Slovincem vso oblast odločati o nadaljni svoji usodi. Ko se bo sklepalo v ustavodajni skupščini o naši novi ustavi, bomo torej enakopravni in nihče nas ne bo mogel prisiliti, pa če bo imel še takšno številno premoč, da bi sprejeli nekaj, kar večini Slovencev ne bo všeč.

Ljuba Davidović,
voditelj srbskih demokratov in eden
prvakov Združene opozicije

Zahteva po demokraciji

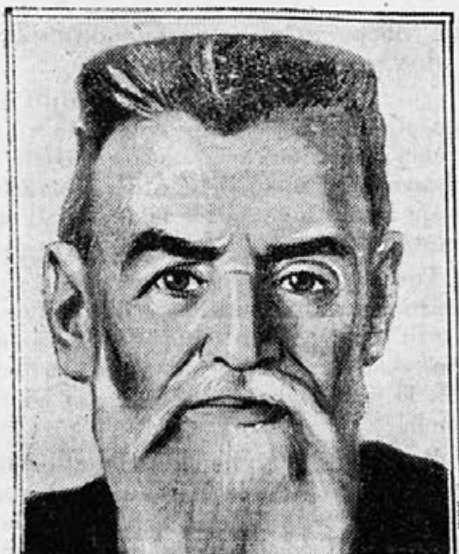
Demokracija in svoboda sta drugo važno načelo sporazuma. Prava demokracija med državljani ne sme delati izjem, da bi smeli nekateri vse, drugi pa nič. Slovenci bomo lahko v svobodi s časopisjem, zborovanji in organiziranjem uveljavljali svoje zahteve in ravno kmetski človek, ki tvori večino našega naroda, bi z demokracijo in svobodo dobil možnost, da bi dosegel izboljšanje svojega položaja, svoje socialne pravice, blagostanje in napredek. Kot večinskemu delu naroda bo morala kmetu pripasti tudi največja oblast.

Nova ustava

Da se uvede načelo narodne suverenosti (neodvisnosti) in da se zgradi država po demokratičnih načelih, je potrebna nova ustava. Ustava je osnovni zakon države. Vsi drugi zakoni in uredbe, vsi ukazi ministrstev in vseh oblasti, morajo biti v soglasju z ustavo, če hočejo biti veljavni.

Z dosedanjsimi našimi ustavami, — tako ugotavljajo podpisniki sporazuma — niso mogli biti zadovoljni ne Slovenci, ne Hrvati in tudi ne Srbi. Pri prvi ustavi (l. 1921.) so bili Slovenci in Hrvati preglasovani — veliko večje število srbskih poslancev je odločilo o naši usodi. (Hrvatski voditelj Stjepan Radić je tako glasovanje sploh odklonil.) — Druga ustava, ki velja še zdaj, je bila objavljena l. 1931. s kraljevim ukazom, ne da bi se o njej sklepalo in glasovalo. Zato zahteva sporazum ukinitve sedanje ustave in tako novo ustavo, ki jo bodo sprejeli zastopniki vseh treh narodov sporazumno, ne da bi bil zopet kdo preglasovan. Ti zastopniki — narodni poslanci — bi bili nalašč v ta namen izvoljeni.

Dokler pa še ne bomo imeli nove ustave, naj upravlja — tako pravi sporazum — državno nova vlada, ki bi jo sestavili zastopniki strank, ki imajo v narodu zaslobo. Tudi ta vlada bi bila odgovorna

Aca Stanojević,
voditelj srbskih staro-radikalov

zakonu in sicer osnovnemu zakonu, ki naj bi ga ob svojem nastopu skupno s krono (kraljem) razglasila. — Glavne smernice tega zakona navaja peta točka sporazuma. Da pa ne smatrajo podpisniki sporazuma te vlade kot smoter, ki ga hočejo doseči, so poudarili s tem, da mora vlada že prvi dan ob svojem nastopu objaviti tudi *dan volitev in pravičen volilni red za ustavodajno skup-*

Joško Tomažič:

Na delo za lasten tisk

Da nas, kmetijske ljudi, zapostavljajo, da nismo še do danes kljub dozdevni svobodi enakopravni in navidezno enakovredni, je v veliki meri krivo to, da nimamo primerne, lastnega in neodvisnega tiska, kakor ga imajo povečini vsi ostali stanovi.

Prav s tiskom bi se kot najštevilnejši in najmočnejši sloj medsebojno seznanili o življenju in njegovih zahtevah. S tiskom bi se tudi do sedaj tako raztreseni in razcepljeni kmetijski ljudje navajali k *skupnemu mišljenju in enotnemu nastopu*. S tiskano besedo bomo najlažje ustva-

ščino. S tem bi se preprečilo vsako zavlačevanje rešitve hrvatskega in slovenskega vprašanja. Ko bi se tako svobodno izvoljena skupščina sestala, bi bila vlada njej odgovorna in od nje odvisna. Če se skupščina z delom vlade ne bi strinjala, bi jo lahko z večino glasov vrgla.

To so bistvena načela srbsko-hrvatskega sporazuma v postopku, kako naj se pristopi k rešitvi hrvatskega in slovenskega vprašanja. Podpisniki se vsekakor zavedajo, da pot do ustvaritve sporazuma ni lahka in da bo treba še dosti borb, da se njihove zahteve ugodijo. Vendar kaže njih velika aktivnost v zadnjem času, da so trdno odločeni vztrajati in zmagati.

Slovinci si moramo — kot rečeno — v sporazumu posebno zapomniti tista mesta, ko govori o nas in tu vidimo:

a) Sporazum nam priznava enakopravnost s Srbi in Hrvati in pravico, da kot narod sami in dokončno odločamo o svoji usodi:

b) zagotavlja nam uvedbo demokracije in svobode, kar naj nam pomaga do boljšega in pravičnejšega življenja;

c) zagotavlja nam, da se v bodoče ne bo smelo zgoditi nič proti naši volji in da se nam ne bo moglo nič vsiliti, česar sami ne bomo hoteli sprejeti.

rili za nas ugodno javno mnenje, ter tako podprli naše upravičene zahteve, ki so žal, vse do danes bile glas vpijočega v puščavi. *Tisk je velesila!* Te sile pa se do sedaj nismo posluževali. Zato so nas drugi zavajali in izkoriščali. Temu moramo storiti konec!

Fantje in dekleta, mi, ki smo danes še mladi in čili ter hočemo naši vasi pripraviti lepšo bodočnost, naša prva naloga bodi: ustvarimo si dober *lasten tisk!* Kako bomo to dosegli? — Predvsem, da podpremo danes še skromni lastni tisk, ki edini zagovarja našo idejo in naše

interese. Brez usmiljenja postavimo pod kap razne papirnate cunje kakršnihkoli naslovov, ki nam jih vsiljuje kapital po svojih posrednikih!

Širimo svoje misli

Dalje sodelujmo pri ustvarjanju do-brega tiska. Bodimo njegovi naročniki in dopisniki ter vztrajni razširjevalci! Kadar bomo sami prispevali dopise in drugo gradivo, takrat bo naš tisk takšen, kakršnega si sami želimo. Nujno je potrebno, da se navadimo izražati svoje misli pismeno, da bodo tako zvedele množice ljudi za naše misli, hotenja in načrte. Pišimo o našem delu, življenju, potrebah in zahtevah! Naj se o vsem seznanijo tudi drugi, da se bodo prepričali o naših skupnih težavah. Spoznali bodo, da spadamo skupaj in da bomo le tako dosegli svojo pravico. Napori posameznikov, še tako krepki, ne zaležejo mno-

go, dočim se zahteve skupnosti skoro vedno morajo upoštevati.

Naše ljudi je treba tudi vzgojiti in navaditi, da bodo radi čitali in to z razumevanjem ter pri tem razmišljali o obravnavani snovi in si o njej ustvarili svoje lastno mnenje ter tako postali samostojno misleči — inteligentni ljudje.

Tovariši in tovarišice, na delo! — »Gruda« je naš začetek. Njo moramo utrditi in ji odpreti vrata v vsako vas in vsako hišo. »Grudi« naj sledi naš tednik in ne odnehajmo prej, da ga bomo imeli!

Proč z nožem in kolom ter »auf-biksanjem«. To je naša narodna sramota! Naša korajža, zaščita in naše orožje bo di lastna pisana beseda in za razvedrilo in korajžo naša lepa vaška pesem. Mesto »šimi« robčka v suknjiču, pa vtaknimo v žep beležnico in svinčnik!

RAZPIS NAGRAD

December in januar — doba propagande za »GRUDO«! Prav vsi na delo! Naše geslo: 3000 novih naročnikov! — V vsako našo vas »GRUDO«! — Kjer je pa že, podvojimo, potrojimo število naročnikov!

Za najmarljivejše nabiralce je uprava razpisala velike novoletne nagrade:

I. nagrada	Din 1000.—
II. »	» 500.—
III. »	» 400.—
IV. »	» 300.—
V. »	» 200.—
VI. »	» 100.—

POGOJI

1. Seznam novih naročnikov je treba poslati skupno s celoletno naročnino (po Din 25.— za celo leto) za vse nove naročnike do 10. januarja 1938 na upravo »Grude« v Ljubljani. Zahtevajte položnico!

2. število nabranih novih naročnikov za:

I. nagrado ne sme biti manjše od . . .	50
II. » » » » » » » » . . .	30
III. » » » » » » » » . . .	25
IV. » » » » » » » » . . .	20
V. » » » » » » » » . . .	15
VI. » » » » » » » » . . .	10

O p o m b a : Uprava bo izplačala nagrade v gotovini dne 20. januarja 1938.

Nagrajenih bo šest nabiralcev, ki bodo prejeli skupno 2500.— dinarjev.

Kdor bo nabral največ novih naročnikov, dobi 1. nagrado. Drugo nagrado prejme tisti, ki bo nabral za prvim največ naročnikov. Tretja nagrada pripade tistemu, ki bo po številu nabranih naročnikov na tretjem mestu — itd. Vsak po mora izpolniti 2. točko pogojev — drugače pri nagradah ne pride v poštev.

Za nove naročnike se smatrajo tisti, ki do sedaj še niso prejeli »Grude«.

Nove naročnike lahko nabirajo posamezniki ali skupine (društva).

Ob enakem številu nabranih naročnikov odloči nagrado žreb.

Mnogo sreče in uspeha! Pohiuite! Čas je kratek! »GRUDA«

NAROČNIKI O »GRUDI« IN ZA »GRUDO«

Tej številki smo priložili dopisnice z vprašanji o »Grudi«. Napišite vsi odkritosrčno mnenje s tem, da odgovorite na vprašanja. Storitte uslugo sebi in »Grudi«! Znamko za Din 1.— si odračunajte od naročnine za prihodnje leto.

Naberite nam tudi nekaj novih naročnikov. Priporočite »Grudo« sosedom, znancem in prijateljem.

Iz vam oddaljenejših krajev pa nam pošljite naslove od tistih, ki bodo po vašem mnenju postali naročniki. Točne naslove napišite na zadnjo stran dopisnice. Več naročnikov — večja »Gruda«! Dopisnice nam vrnite — zadnji čas — do 8. januarja 1938. Hvala vam! — Novo leto, novo delo, novi uspehi! »GRUDA«

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

Izobrazba in prosveta — naj naša bo osveta!

Zunanje delo je končano, nastopila je zima. Dolgi bodo zimski večeri. Izkoristimo jih kar najbolj! Vsakdo mora iti na delo v zavesti, da s tem koristi sebi, svoji organizaciji, naši vasi in vsemu narodu. Vsako društvo, ki še ni napravilo načrta za prosvetno delo v zimski dobi, naj čimprej skliče članski sestanek, na katerem preračunajo vse, kar spada v delo naših organizacij. Odbor naj pozove vse članstvo, da sporazumno določi in pove, kaj bi radi delali, o čem bi se radi poučili. Zavedati se moramo, da nas čaka veliko trdega dela, da se čimbolj vzgojimo in izobrazimo v vseh vprašanih našega življenja.

Poroke v naših vrstah

● *V Vogljah pri Kranju* se je koncem novembra poročil tovariš *Franc Molj*, ustanovitelj in večletni predsednik Društva kmetiskih fantov in deklet v Vogljah, z gospodično *Francko Likozar*, posestnikovo hčerko iz Primskega pri Kranju. Našemu agilnemu organizatorju, borcu za kmetško misel in njegovi družici želimo v zakonu obilo sreče in zadovoljstva!

● *Donačka gora pri Rogatcu*. Pred kratkim se je poročila tovarišica *Nežika Kidrič*, šivilja v Rogatcu, z g. *Tonetom Kunstičem*, kleparskim pomočnikom istotam. Nevesta se je ves čas marljivo udeleževala v Društvu kmetiskih fantov in deklet in se večkrat pokazala pri dramatskih prireditvah kot prav dobra igralka. Želimo in upamo, da bo še v bodoče krepko podpirala naše delo! — Novoporočencema želimo na novi poti vse dobro in lepo!

● *Veliki Obrež*. V zadnjem času je zapustilo naše Društvo kmetiskih fantov in deklet znatno število naših dobrih sodelavcev in sodelavk, ki so stopili v zakonski stan. Poročili so se: podpredsednica tov. *Štefka Kežman* s tovarišem *Ivanom Cvetkovičem*, tov. *Rezika Deržič*, tov. *Marija Škvarč* in tov. *Rezika Škvarč*. Tovarišica *Vera Petelinčeva* se je poročila s tov. *Francetom Vučajnikom*. Mladim novoporočencem želimo v

Prosvetno-organizat. tečaji

Tudi letos se bodo vršili prosvetno-organizatorični tečaji za fante in dekleta. Njihov namen je izobraziti člane in članice v splošnih stvareh in za vodstvo društev.

Glavni odbor Zveze je na svoji seji 28. novembra t. l. sklenil in določil učni načrt, predavatelje in vse podrobnosti za izvedbo. Prav tako je določil tudi datume teh tečajev pri okrožjih. Vse podrobnosti bodo navedene v okrožnici s potrebnimi navodili.

Tovariška društva naj že sedaj določijo tiste člane in članice, ki bodo posejali tečaje v tej sezoni. Posebno se bodo vpoštevala tista društva, ki nimajo zmognih voditeljev in pa tista, ki so se ustanovila tekom letošnjega leta.

Tečaji so najboljša šola za naše organizatorje. Zato vztrajno na delo!

zakonu obilo sreče in zadovoljstva ter upamo, da ostanje vsi še nadalje naklonjeni našemu gibanju!

Živahno delo v naših društvih

Po naših vaseh je postalo živahno. Fantje in dekleta so se lotili dela z največjim veseljem. Hočejo izkoristiti čas, da si pridobe čim več koristnega za svojo izobrazbo. Razveseljivo je čitati poročila in pisma naših društev. Tu se pripravljajo za igro, tam na tečaj, zopet druge imajo predavanja, otvarjajo knjižnice in čitalnice. Pevski zbori se vežbajo, godbeniki so stalno v vajah. Splošna razgibanost! Tako je prav! In prav povsod naj bi bilo enako. Potem bo naša vas vsa prerojena in poživljena. Fantje in dekleta so nosilci nove bodočnosti!

Vsem tovariškim Društvom kmetiskih fantov in deklet, njihovim članom in članicam ter vsem sodelavcem, podpornikom in prijateljem kmetško-mladinskega gibanja želimo prav prijetno božično praznovanje in srečno, uspehov polno novo leto!

*Zveza kmetiskih fantov in deklet
v Ljubljani*

Odvisnost je zločin nad človekom

Malokdaj je imela beseda odvisnost takšen pomen, ko v današnjem času. Kvečjemu v dobi tlačanstva. Pa še takrat je bil slovenski kmet odvisen le od enega, morda od dveh, kadar je bila posvetna in cerkvena oblast ločena. Bil je tudi tedaj hud pritisk — tako hud, da so tisoči tvegali vse, kadar niso mogli več prenašati nasilja gospodarjev.

Podvedovano zlo

Ko so se slovenski kmetje gospodarsko osvobodili in se rešili graščinske gospode, je prav gotovo bil vsak prepričan, da se gorje ne povrne več. Sanjali so o sreči in svobodi, katere pa niso nikoli dosegli. Znebili so se enega oblastnika, od katerega so bili v popolni odvisnosti in istočasno padli pod peto odvisnosti drugih. Poprej je obstajalo ogroženje le od ene strani, ki je tvorilo skupno upravno, sodno, finančno in vojaško oblast. Graščak je bil glavar, sodnik, dav-

Jože Danev:

✝ Zvesti tovarišici ob grobu . . .

V nedeljo 5. decembra je nenadoma preminula v Zagrebu tovarišica Milka Horvatičeva, članica in bivša načelnica Ženskega oddelka Društva kmetijskih fantov in deklet v Vel. Obrežu.

Izenada je udarila med nas vest: »Milke ni več!« Nihče od nas ni pričakoval, da bo ta smehlajoči cvet, poln mladosti, poln življenja, ljubezni in nad, padel tako nepričakovano, tako hitro..

Milka, ni te več... Bele snežinke padajo na tvojo pravkar zasuto gomilo na Mirogoju. Kako radi bi te spremili na zadnji poti. Prav vsi bi stali sklonjeni ob tvojem poslednjem domu in prav vsi bi ti povedali, kako težko nam je ob tvoji ločitvi. A usoda je hotela drugače. Odsla si še pred nedavnim od nas v bližnji Zagreb — ker je življenje zahtevalo tako. Vendar, kadar koli si utegnila, ti je bila prva pot domov med nas in med svoje. Mlada, zdrava in vesela si nas tudi poslednjič zapustila. Vrnila se nisi več.

Milka, kako te bomo pogrešali. Bila si med prvimi na odru, srečali smo te na tečajih, na tekmah. S smehom in pesmijo na ustih si korajžno korakala v naših povorkah za našim zelenim praporom. Ni je bilo prireditve, kjer ne bi sodelovala, Milka! Danes bi te potrebovali bolj kot kdaj prej. Utihnili smo — a nismo še zamrli. Sicer se kdaj pa kdaj oglasa v nas hlapčevski duh, ker smo bili vedno učeni tako, da molčimo ter mislimo in čutimo samo to, kar je drugim v korist... Niti koraka nazaj! Naš plug orje dalje nove ledine. Naša samozavest dobiva vedno širše obzorje, dobiva novih moči. »Vigred se povrne« vsa zelena, vsa naša, vsa cvetoča, kakor si bila ti. Za njo pride poletje, prazniki, žetve... Zablščali se bodo srpi naših žanjic v novem soncu, le tebe ne bo med njimi. Tvoje radosti in tvojega cvetočega smeha..

Milka! Bele snežinke padajo na grudo tvoje prezgodnje gomile tam na Mirogoju in naša srca stresa mraz..

Pozor • Pomota • Pozor

V zadnji številki »Grude« smo pomota priložili »Naročilnice« le *dobri polovici* naših naročnikov. Zato jih ostali prejmejo v tej številki.

Zavoljo tega smo *morali poslati* to številko »Grude« še *vsem* našim cenjenim naročnikom. Naslednjo številko pa *dobijo* samo *tisti*, ki bodo poslali *denar* ali pa izpolnjeno *naročilnico* do 25. maja t. l.

»Gruda« je že storila *svoje* in bo tudi v bodoče, v Vaše popolno zadovoljstvo, *Vi* pa tudi izpolnite *svoje* in nakažite skromno naročnino!

Odločite se: *Ali z »Grudo« v veselju,*
ali brez »Grude« v žalosti!

Pozdraljeni

»GRUDA«

25

D I N !

25.

M A J ?

---

kar in vojskovodja. Pozneje je nastopilo še več oblastnikov, ljudje so bili obkroženi od vseh strani, kajti vsaka oblast je delovala v imenu enega, nastopala pa zase in samostojno. Ljudje so ostali več ali manj odvisni od nekdanj pa do današnjih dni. Menjalo se je marsikaj, odvisnost pa se ni.

Neodvisni bi bili prav za prav lahko vsi ljudje. Vsi, ki opravljajo določeno delo, vsi, ki vršijo svojo dolžnost, katero jim nalagajo naravni ali državni zakoni in medsebojni dogovori. Temu pa ni tako. Precej dolgo so se ustavljali tisti, ki so bili lastniki zemlje, hiš in podobnega. Končno so podlegli povečini vsi.

Brezobzirna je, vsa hudičeva

Doba krize je posegla najbolj globoko. Streha, kruh in življenje sploh — vse je v odvisnosti. Te stvari so danes pogojne. Nekaj dobiš, imaš in dosežeš le — če... Če boš volil tako — če boš pri tem društvu — če boš pri oni stranki — če si naročnik tega lista — če boš z nami... Drugače lahko pogineš! Ne dobiš službe, ne posojila, dela, vožnje, podpore — z eno besedo — nič! Še ozmerjan, opsovan in proklet boš povrh! Kaj če propade domačija, če trpijo otroci, ali če si v boleznih, stiski in nesreči. Na to se tu ne ozira, tega te nihče ne vpraša! — Takšna je odvisnost — kruta, brezobzirna — vsa hudičeva.

V kleščah odvisnosti...

Poznamo gospodarsko in duševno odvisnost. Kdor je v nevarnosti za streho, kruh in obstanek, je gospodarsko odvisen. Sem prištevamo v prvi vrsti delavce, obrtnike, uradnike in v zadnjem času tudi tiste kmete, ki so zadolženi in navezani na zaslužek. Vse navedene priganja potreba, da se uklonijo neštetim prilikam in povodom.

Duševna odvisnost je plod napačne vzgoje. Strah je njen prvi zapovedovalec! Strah pred oblastniki sedanjega ča-

sa in pred pogubljenjem. Zraven še spada zapostavljenost, zamera, obrekovanje, sramotenje in podobne neprijetnosti za tiste, ki so občutljivi, tankočutni, obzirni in pošteni.

Žalostno je, da je padel v odvisnost tudi tisti slovenski kmet, ki si sam prideluje kruh in ki spi pod lastno streho. Duševno ga stiskajo in izkoriščajo, on pa trpi in si ne zna pomagati. Na tihem kolne in misli po svoje — na zunaj kolne pod pritiskom.

Umetna pretvorba resnice

Kakšno je danes javno mnenje? Kako mislijo ljudje o današnjih razmerah? Vsi bi strmeli, če bi ljudje povedali tako, kot čutijo in mislijo! Laž je vse, kar pišejo in hinavsko prikazujejo nekateri listi. Ali so morda kakšne volitve izraz volje naših ljudi?! Kaj še! Radi kruha, službe, napredovanja in podpore napravijo ljudje marsikaj — proti svoji volji. In če drugega ne — mir imajo, »skozi zobe jih ne vlačijo« in — morda še pogubljeni ne bodo!

Nam se tako izrabljanje studi! Tako kakor vsak rop, uboj ali drug zločin. Saj postavim s tem človeka na stopnjo živali, ki je v popolni odvisnosti od človekove volje. Mi pa moramo biti ljudje, bratje med seboj, kristjani — pravični, pošteni in svobodni!

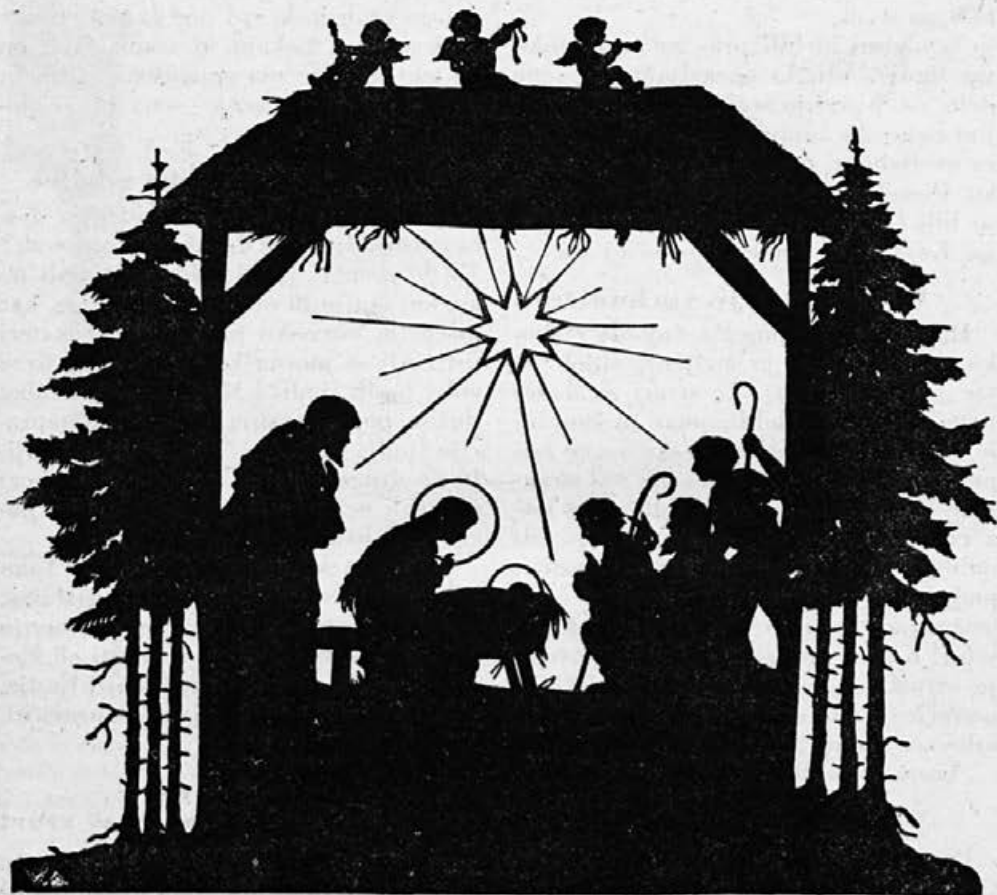
Neodvisen človek — bodi naš vzor!

Zato učimo in vzgajajmo naše fante in dekleta v značajne ljudi, ki bodo sebi prav tako pravični kakor drugim. Kajti, Radić je rekel: »Beseda je vredna samo toliko, kolikor se spremeni v dejanje!« In mi bodimo ljudje dejanj, ki naj vzklijejo iz naših zahtev in pogledov, vsebovanih v naši skupni kmetijski misli! Prva zahteva pa je: doseči duševno in gospodarsko neodvisnost naših ljudi. Neodvisen človek bodi naš vzor, naš cilj in program!

Naš sveti večer

Božič! Praznik sprave, ljubezni in veselja. Praznik otrok in odraslih, dobrih in slabih, revnih in bogatih. Nihče se ne more odtegniti njegovi lepoti in čaru, pa najsi bo še tako hladen in tizen. V srcu nas vseh vzbudi Božič spomine na najlepše in najtoplejše dni življenja.

Danes, na sveti večer, pozabimo na vso mržnjo, na vse neuspehe, na vsa razočaranja, na borbe in boje, na nesrečo in bedo. In mislimo na tisoče onih, ki so revnejši in bednejši od nas, ki so po-

trebni prijazne besede in dobrega dejanja. Odprimo srce in roke. Bodimo dobri. Pomagajmo prinesiti v njih srca mir in vero. Saj le v dobroti, v tem, da si prizadevamo, da bomo boljši od drugih, je vir naše sreče.

In ko zapojó na naši vasi božični zvonovi, naj njih glasovi vzbude v naših dušah vero in upanje v lepšo in srečnejšo bodočnost. Novo leto pa naj prinese zdravja, kruha, miru in uspeha pri vsem našem delu za dvig in napredek skupnosti in moči!

M MIR R

LJUDEM NA ZEMLJI

Skoraj v vsaki kmetski hiši so postavljene v božičnih dneh v glavnem kotu hišne izbe jaslice; nad njimi pa drži angel božični pozdrav: »Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje.« Radostno odjekne v naših srcih ta božji klic, a ko primemo v roke dnevno časopisje in čitamo o večnem oboroževanju vseh držav, o vojni med Japonsko in Kitajsko, o bratskih pokoljih v Španiji, nas nehote strese mraz. Kljub temu, da se sklepajo prijateljske pogodbe in govorijo o večnem miru med narodi — miru ni. Če bi res želeli gospodje, ki odločajo o usodi milijonskih življenj, mir vsemu svetu, ne bi tekmovali v izpopolnjevanju vojne tehnike.

Takšen mir vlada med narodi...

Podoben nemir pa vlada tudi med nami samimi. Če pogledamo okoli sebe, ali ne najdemo v svoji sredini ljudi, ki kalijo mir, ljudi, ki skušajo kršiti slogo in sožitje med našim kmetiskim narodom? Iz vsakdanjih izkušenj vidimo, kako vplivajo strankarske strasti na harmonično življenje v družini, kjer gre oče eno pot in vsak njegovih sinov svojo.

Vedno bolj in bolj se zaganja strankarski val v naš mir na vasi. Z vso silo skuša preprečiti skupnost, ki edina more ohraniti naš narod zdrav in sposoben za nadaljni gospodarski in kulturni razvoj. Tu se postavlja v bran edino kmetška mladina s svojimi kulturnimi organizacijami, ki hoče onemogočiti nadaljne cepljenje naših zdravih sil. S svojim delom jasno dokazuje, da se otresa vpliva vsakega zavajanja in hlapčevstva in da hoče samozavestno stopati po tej poti dalje — svobodna in neodvisna!

Z dobro voljo želimo mir naši vasi in vsemu svetu!

Jože Danev.

Zdrave in vesele božične praznike ter mnogo sreče in zadovoljstva v novem letu želi svojim cenjenim naročnikom, čitateljem, dopisnikom, sotrudnikom in inserentom

„Gruda“

D. K.:

Nenavadni obisk

Igra v enem dejanju

O s e b e :

NAROČNIK
GRUDA

UREDNIK
UPRAVNIK

(Večer je. Na mizi gori luč. Naročnik sedi za mizo, z rokami si podpira glavo. Zelo zamišljen je. Začuje se rahlo trkanje.)

NAROČNIK (dvigne glavo): Kdo je? Nuprej!

GRUDA (vstopi): Dober večer! Kaj me ne poznaš, jaz sem Gruda, mesečnik za kmetško prosveto. Nisi se me še nadejal, kajne? Veš, ta mesec so malo bolj pohiteli z menoj, zato sem pa že tu! (Skoči na mizo.)

NAROČNIK: Glej jo, glej, saj si res ti! (Jo vzame v roke in obrne list.) Pa zredila si se, precej obilna si!

GRUDA: Sem, nekoliko. Teško je šlo, šlo je pa vendarle. Požrtvovalni naročniki so po vseh krajih iskali inseratov, no, pa je malo pomagalo, kakor vidiš! — Veš, dragi moj naročnik, nocoj, ko imava takole čas, se bova pa o meni malo pogovorila. Za letos sem zadnja številka, zato se spodobi, da napraviva malo obračuna.

NAROČNIK (vedno bolj radoveden): Lepo, lepo, saj ti si mi vedno prinesla kaj novega

v hišo, čeprav — oprosti — se ti je včasih poznalo, da živiš v dobi sedmih suhih krav. **GRUDA** (svečano): Najprej bova govorila o moji vsebini. Veš kaj, pokličì vse moje številke sem. (Številke poskačejo po vrsti s police in se razvrstijo pred naročnikom.) Torej, začnimo! (Se odkašlja.) Kakor veš, sem list, ki je namenjen preprostemu kmetškemu človeku, takemu, kot si ti. Poznam vso našo slovensko domovino. Povsod živijo dobri ljudje. Delajo dan za dnem.

NAROČNIK: Kakor jaz!

GRUDA: Da, kakor ti! In kaj imajo vsi ti ti-soči tvojih sotrpinov od tega?

NAROČNIK: Presneto malo!

GRUDA: Malo, malo! Poglej, ti imaš majhen kos zemlje, pridelalš komaj toliko, da ne poginete od gladu. Če hočeš kaj prodati...

NAROČNIK (jezen): To se ne pravi prodati, saj dam napol zastonj!

GRUDA: Vidiš, tako je z vsemi! Kar ti prodaš je brez cene, kar pa kupiš...

NAROČNIK: Je pa drago, da ne moreš preplačati!

GRUDA: Res je! In nič si ne moreš pomagati. Preklinjaj ali moli, suženj si tistih, ki določajo cene tistega, kar ti prodaš in kar kupiš. Potem pa še dolgovi, davki...

NAROČNIK: Ne govori mi o tem, saj presneto dobro občutim na lastni koži!

GRUDA: Da, in to čutijo vsi, ki so tebi enaki. (Resno.) Zato pa je moja velika naloga, da vse take kot si ti, vse kmetске ljudi učim spoznavati življenje in vzroke, zakaj je tako. Pa še več! Vedno in vedno naglašam: Ti kmet, ti obrtnik, poljski in gozdni delavec, vi vsi, ki ste odvisni in izkoriščani, dvignite glave! Združite se! Vsa vas skupaj za koristi vseh, vsak okraj složno za svoje pravice, in vse delovno ljudstvo, ves narod na noge, na delo!

NAROČNIK: To vem, ali težko je!

GRUDA: Težko je, težko! Kaj misliš, da je bilo Gubeu in njegovim puntarjem lahko? Treba je zavesti, treba je dela!

NAROČNIK: Saj bi, saj imamo voljo, pa včasih ne veš, ne kam, ne kako!

GRUDA: To je tudi res! Zato sem pa jaz tu! Moja naloga je, da te izobražujem, učim, vodim, dajem nasvete. Vem, da sem borna in majhna, da mi še veliko manjka, toda imam trdno voljo, da se izpopolnujem iz leta v leto. Hočem biti odraz življenja, težav, trpljenja in mišljenja slovenske vasi. (Trkanje.)

NAROČNIK: Oho! Kdo bi pa to bil? Naprej!

UREDNIK (vstopi): Dober večer, saj menda ne motim. Slišal sem pod oknom razgovor, pa sem vstopil.

GRUDA: Vidiš, to je pa moj urednik, ki me vsak mesec pošlje v svet.

NAROČNIK: O, kar naprej, za mizo!

UREDNIK: Nocoj spremljam vse tisoče Grud, ki so šle po slovenskih domovih.

GRUDA: Ravno prav, boš še ti kakšno povedal.

UREDNIK: Ne bom govoril, koliko dela, težav in skrbi je s teboj, predno zagledaš beli dan. Zdaj je vse to za nami in pozabljeno. Rad bi povedal samo to, kar je menda tudi že Gruda povedala, da jo hočemo dvigniti v čim popolnejše glasilo slovenske vasi. Zato je pa potrebno, da vsi sodelujemo. Vem, da ti, dragi naročnik, nimaš časa, da ti gre pisanje težko izpod rok; vem pa tudi, da so v tvoji glavi misli, poštene in klene bolj kot

v ne vem kakšni fini gosposki polizanki. Ti si sredi svojega življenja. Na tisoče takih je po naših vaseh. Kdor zna kaj napisati, naj piše, uči naj se preprosto in jasno povedati resnico. Poglej, Hrvati imajo svojega kmetskega pisatelja Miškino, — sploh hrvaški kmetje mnogo pišejo, — tudi mi moramo. Gruda mora res postati glasilo slovenskega kmetskega ljudstva.

GRUDA: To je moj namen in smoter!

NAROČNIK: Bom pa res poskusil, slovnico mi hoste že popravili.

UREDNIK: Brez skrbi!

(Vrata se odpro, vstopi UPRAVNIK), ves zasopel).

UPRAVNIK: Dober večer! Uh, kako sem zmučen! Ti malomarni naročniki! Ves dan sem pisal opomine. Pomislite: vsak mesec moram odšteti težke tisočake v tiskarni, kje naj jih dobim?

NAROČNIK (v zadregi): Veš, težko je...

UPRAVNIK: Vem, da je težko, ni treba pravi. Vendar, jaz bi dejal to-le: Če se kdo zaveda, da je Gruda važna in potrebna, potem bo že kako stisnil tiste kovače. Eh ja, so pa nekateri, ki bi lahko malo odprli nabite mošnje, pa dali za Grudo; ko prideš k njim, ti pa tako nazarensko jamrajo čez hude čase, da ne veš, ali si ti, ali je on bolj potreben podpore. Sicer pa letos jo bomo zvozili — čeprav z velikimi težavami — drugo leto upamo, da bo že boljše, korajže nam ne manjka, kaj ne tovariš urednik?

UREDNIK: Tisto pa ne, če bi bilo denarja toliko kot korajže, uh!

UPRAVNIK: Danes sem obiskal vse naročnike in jih prosil, naj naberejo mnogo, mnogo novih naročnikov. Čim več jih bo, tem boljša bo Gruda in tem cenejša!

NAROČNIK (vstane): V imenu vseh naročnikov želim Grudi in vama, tovariša, mnogo uspehov in obljubljam, da bomo vsi z vsemi močmi delali za Grudo!

UPRAVNIK in UREDNIK (se poslavljata): Tako je prav! Na svidenje!

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Za družinski in svetovni mir

Bližajo se božični prazniki. Mnogo dela bodo imele te dni, da se pripravimo za nje. Rade bi jih čim lepše sprejele in preživele. V naših domovih naj bo v teh dneh prijetno in toplo, mir in ljubezen naj vlada med nami. Toda ne samo v naših domovih, mir in ljubezen naj družijo vse ljudi in vse narode.

Ni še preteklo 20 let od konca svetovnega klanja. Med nami še žive spomini na vse strahote, toda že zopet teče nedolžna kri na bojnih poljanah. Res, da še ne pri nas, toda jutri je tudi to mogoče. Zopet in zopet trepečejo milijoni in milijoni mater, žena, sester in otrok za življenje svojih sinov, bratov, mož in očetov. Še huje! Ljudje smo tako napredovali, da se danes morilno orožje ne ustavi niti pred nezavarovanimi mesti in padajo tudi žene in otroci. Zakaj to? Ali želijo zapustiti slovenski kmetje svojo — to je našo zemljo in se iti vojskovat? Ali mislite, da je kitajski kmet ali španski ali abesinski to želel? Ne, stokrat ne! Tega tudi ne želijo Japonci, Nemci in Italijani, ki morajo

hoditi v boj v tuje dežele. Tu gre za večje dobičke nekaterih — teh pa mi ne bomo podpirali!

Kdo pa je tisti, ki najbolj trpi ob vojni? Ali nismo to me, žene in dekleta, ko moramo mirno gledati, kako ginejo naši sinovi, ki smo jih v ljubezni in trpljenju rodile in vzgojile; ko moramo gledati, kako padajo naši bratje, možje, naši fantje? Kljub našemu garanju propadajo kmetije, glad in pomanjkanje davi in mori nas in naše nedorasle otroke. Ko plini in bombe uničujejo nezavarovana mesta in vasi, rušijo šole in bolnišnice — nas polnijo s strahom: Kaj bo jutri pri nas?

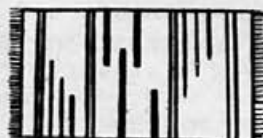
Zato smo pa tudi me žene in dekleta tiste, ki bomo božično mirovno poslanico nesle vsemu človeštvu. Mir ljudem na zemlji! O tem bomo govorile in prepričevale vse ljudi, do katerih bomo prišle.

Naša društva pa naj bodo središče tega mirovnega poslanstva!

Naj živi mir v družini in med vsemi narodi!

Preproge iz starih nogavic

V vsaki naši hiši imamo večje ali manjše število ponošenih nogavic, ki se ne dajo več zakrpati. Te nogavice so nam pri hiši le v napotje. Vendar jih še lahko za eno ali drugo stvar s pridom uporabimo. Prav lahko napravimo iz njih preproge, ki nam dobro služijo še leta in leta.

Preproge ne smemo smatrati za kakšno gospo navlako. Tudi v kmetški hiši nam pride prav. Na primer za predposteljni. To je preproga, ki je pogrnjena pred posteljo. Kako prijetno je, če stopiš z boso nogo, ko greš k počitku ali pa zjutraj ko vstaneš, na preprogo mesto na mrzla, prašna tla. Tudi rjuhe in

odeje ne umažeš, če stopiš na čisto preprogo. (Seveda, noge si pa moramo kljub temu večkrat umiti!) Za to delo pa ni treba izdati nobenega denarja, temveč si z lahkim delom preprogo napravimo sami iz povsem nerabnih starih nogavic. Najprej jih operemo in ko so suhe, delamo na sledeči način:

Nogavice razrežemo v krogu v 2 cm široke proge (pasove). Začnemo rezati zgoraj in nemo pri stopalu, tako da dobimo iz vseh nogavic eno samo progo (trak). Posamezne proge sešijemo skupaj v celoto. Tako dobimo en dolg trak, katerega zavijemo v klopčič.

Napravimo 50 cm dolgo verižico iz zračnih petelj, nato pa kvačkamo neovite stebričke. Preproga je torej skvačkana iz samih neovitih stebričkov. Lahko je poljubne debeline, v kakršno svrho jo pač hočemo uporabiti. Če imamo nogavice v različnih barvah, razporedimo barve tako, da dobimo na preprogi zaželen vzorec.

Na obeh koncih preproge napravimo rese (glej sliko) iz končkov volne, ki so nam mo- goče kdaj ostali. Konci naj bodo dolgi 15 cm, prevlečemo jih s pomočjo kvačke skozi rob preproge napol in napravimo tik ob preprogi voz. Rese napravijo preprogo ličnejšo.

Prav tako lahko napraviš preprogo iz stare obleke in raznih krp.

B. S.:

Našim dekletom

Kaj pravijo drugi o nas?

Hrvati, Srbi in drugi, ki nas malo poznajo, pravijo, da smo Slovenci versko goreč narod. Razen tega trdijo, da svojo gorečnost radi zalivamo z vinom. Tisti, ki pravijo, da smo pijanci, so v večini. V teh govoricah bo nekaj resnice, saj ne velja brez vzroka ljudski glas za božji glas.

Kaj pa pravimo mi?

Mislím, da nam ta resnica ne more biti zelo všeč. Vsekakor prelivamo radi nje precej črníla. Pišemo, da alkohol škoduje človekemu zdravju, ker kvári — počasi toda gotovo — želodec, jetra, ledvice in srce. Pravimo, da alkohol zmanjšuje delovno sposobnost in krajša življenje, da še to kratko življenje grení in da ne daje nikomur prave sreče. Pišemo, da je alkohol največji krivec pobojev. Na njegov račun gre marsikatero okuženje s spolno boleznijo in marsikakšen nesrečen porod. Otroci radi njega slabo rastejo in kar ni najmanj važno — radi njega tudi gospodarsko propadamo.

K sreči minevajo časi, ko smo verjeli vsemu, kar je napisano. Ni vse zlato, kar se sveti, niti ni pametno in dobro vse, kar je natisnjeno. Presodite sami, ali je vse, kar se o alkoholu piše, res ali ne? Da vam povem odkrito: prepričan sem, da v glavnem drži.

No, in kaj potem?

Potem? No, mi ga pijemo dalje! Da vse pisanje proti alkoholu malo pomaga, v tem smo si menda edini. Kdor ga je pil, ga pije še dalje rad, kdor preveč — ta preveč, kdor zmerno — ta zmerno. Nekateri abstinenti pa najdejo svoje veselje v tem, da proti alkoholu pisarijo.

Mislím, da nam o samem grozovitežu alkoholu pisanja ne manjka. Od tega pisanja ni bilo veliko haska, škode posebne pa tudi ne. Manjka nam nekaj drugega: več spoznanja, več zavesti o tem, *zakaj* pijemo. In če ne bi pili, kako bi potem živeli vinogradniki, viničarji, prekupčevalci z vinom in gostilničarji? Kako bi mi sploh živeli brez pijače? Kako bi potem živele ve žene?

Odgovor na ta vprašanja ni prav enostaven. Vsakdo, kdor ga ve, bo storil prav, če ga pove. Jaz bi vas rad opozoril na vprašanje, ki se mi zdi za slovensko vas zelo važno in sicer:

Zakaj se fantje opijajo?

Studente poznam bolj kot kmetške fante. Poznam zelence, ki vsaj enkrat v tednu »krokajo«, prihodnji dan se pa na ves glas hvalijo: »Včeraj sem bil pošteno pijan. Slabo mi je bilo, da je bilo joj.« Takšno veselje postaja k sreči v naših časih vedno bolj redko.

Danes živijo študentje drugače. Mesto v gosposkih pivskih družbah se najboljše med njimi uveljavljajo v svojih strokovnih društvih. Res se še mnogi radi navdušujejo in napihujejo za gromovite besede in kričaško politiko, ampak tudi to z leti mineva. In veste, zakaj se študentje zavedajo vedno jasneje, da morejo samo s treznim delom pripraviti srečno bodočnost sebi in svojim? V veliki meri zato, ker so dekleta danes samostojnejša. Same so postale študentke, učiteljice, zdravnice. Vse se sicer v svoji samostojnosti sicer še niso prav znašle (prav za prav je resnično svobodnih še malo), vendar postaja vedno redkejše dekle, ki bi bilo zadovoljno s prvim zelencem ali oblastnežem, ki bi ji ga drugi hoteli obesiti za moža.

Fant za dekle marsikaj stori in brez žene mož ne bo hotel ostati. Ženski vpliv je močan, tudi tisti se mu ne more izogniti, ki pravi, da njemu že ne bo »baba komandiralac«.

Kaj je bolj moško?

Ko gre fant k naboru, se — pa naj bo s puljcem ali brez njega — dela bolj pijanega, kot je v resnici. Zakaj? Pijan biti je moško! Kdor gleda z odprtimi, nezameglenimi očmi, kdor gleda naprej, pa vidi, da je moško: biti trezen. Pijanci ne bodo ustvarjali novih časov! Niti vina, niti sovrašstva pijani.

Prednost treznim

Z mislijo na bodočnost naj dajejo dekleta prednost treznemu. Z mislijo na bodočnost v zakonu, na skupno delo v njem, na medsebojno razumevanje, na svoje otroke, na gospodarstvo, pa tudi z mislijo na breme, ki ga nalaga mož pijanec svoji ženi.

Resnično močan je samo tisti, ki se ne boji gledati stvari takšne, kakršne so v resnici. Zato gre treznim po pravici prednost tudi v današnjem boju za dvig naše vasi.

Danes se fantje opijajo največkrat zaradi deklet, bližajo se pa časi, ko bodo fantje radi njih in radi samih sebe rajši trezni.

Otroška jopica

Rabimo: $2\frac{1}{2}$ pramena »Angela« volne po Din 9.— in 2 dolgi pletilki št. $3\frac{1}{2}$.

● **Vzorec:** 2 petlji desno, naslednjo petljo nepopleteno preloži na iglo k že 2 popletenima, naslednjo t. j. četrto petljo popleteš zopet desno, nato vzameš z levo pletilko nepopleteno (t. j. 3. petljo). Okrog desne pletilke oviješ nit in jo potegneš skozi nepopleteno petljo. Na pletilki imaš 4 petlje. Vzorec začneš znova. Na obratni strani jopice pleteš same leve.

Na iglo nasnuješ 140 petelj in pleteš v prej označenem vzorcu vseh 140 petelj (t. j. vsa širina jopice) do podpazuhe. Nato razdeli petlje. Za prva dva dela vzameš po 50 petelj. Za hrbet jih ostane 40. Najprej delaš prvi del s 50 petljami, ostale petlje pa nasnuj na nitko.

Do podpazuhe meri jopica 18 cm.

Za prednji izrez rokavnice zadelaš v prvi vrsti 4 petlje, v drugi 2 in v tretji vrsti 1 petljo. Tako zadelaš za prednji izrez po 7 petelj; nato delaš ravno do vrha ramena.

Za vratni izrez pa delaš 10—12 petelj v 1 vrsti in to nekoliko prej (približno 5 vrst) predno zaključiš rame. Za rame zaključiš še ostalih 30 petelj.

Drugi sprednji del je enak prvemu.

Za zadnji izrez rokavnice zaključiš pod pazduho 3 petlje in delaš ravno do vrha ramena.

Pri vratnem izrezu zaključiš na sredini zadnjega dela 8 petelj in delaš še 4 vrste. Potem ramenice zaključiš.

● **Rokav:** Nasnuješ 40 petelj in pleteš 5 cm in dodaš na vsaki strani po 1 petljo. Delaš tako zopet 5 cm, dodaš na vsaki strani 1 petljo ter pleteš ravno. Ko imaš rokav dolg 16 cm, zaključiš polagoma na vsaki strani po 14 petelj in to v prvi in drugi vrsti po 3 petlje, v naslednjih vrstah pa zadelaš po 2 petlji. Ostale petlje zadelaš naenkrat.

Dele jopice sešijemo skupaj z volneno nitko. Šiv rokava pride na šiv izpod podpazuhe.

Ko je jopica sestavljena, jo obkvačkaš okrog z gostimi t. j. neovitimi petljami z 2 cm širokim robom. Na desni strani tega roba napraviš 4 gumbnice in to takoj v drugi vrsti (ko kvačkaš drugič okrog). Gumbnice napraviš tako, da narediš 3 petlje v zrak in vbodeš kvačko v 4. petljo (torej preskočiš 3 petlje). Na levi strani prišij gumbe.

Okrog vratnega izreza napelji 50 cm dolgo verižico iz zračnih petelj, ki jo skvačkamo z dvojno nitjo. Oba konca te verižice okrasimo s čopoma.

● **Izdelava čopa:** Izrežeš 2 kroga iz lepenke.

Krog naj bo velik v premeru (požez) 5 cm. V sredi naj ima 1 cm široko odprtino. Kroga položiš drug na drugega in ga oviješ okrog z volneno nitko. Ko imaš na krogu navite že precej volne (da je odprtina v sredi skoraj zadelana), razrežeš vse nitke na zunanjem robu kroga. Vzameš močno tanko nit (ne volneno) in čvrsto zavežeš niti v sredi med obema lepenkama. Lepenke nato odstrani. Čop je gotov, pritrdiš ga na verižico z nitjo, s katero je čop zvezan. Če hočeš, da bo čop posebno lep, ga napravi iz tanke, strojne volne.

Nasveti za zimsko gojenje cvetic

Če začenja rasti po zemlji in lončku mah, ki odjemlje cvetici hrano, jo takoj presadi. Lonček dobro umij s sodo, napolni ga s svežo zemljo, kateri si primešala malo zdrobljenega oglja.

Pozimi imej cvetice na hladnem in svetlem prostoru.

Če voda pri zalivanju zastaja na površju, cvetico takoj presadi. Med novo zemljo zmešaj pesek in oglje.

Pri rastlinah lahko pospešimo rast in cvetenje. Če hočeš imeti pozimi v sobi lepo cvetico, daj v soljeno ali ogljeno vodo jabolčno, marelično ali vejo kakšnega cvetnega grma. Imej jih v temnem prostoru, vrtnico pa na svetlem. Dvakrat na teden jih poskropi z vodo in čez 3—4 tedne bodo vejice vzcvetele.

Prav tako cvetijo vejice kostanja in češnje, če jih deneš v lonec z vodo in postaviš v kuhinji na peč. Vsak dan prilivaj tople vode, dvakrat na teden pa deni svežo vodo. Ko se popki napno, vzemi vejice s peči in jih postavi v vazo na mizo. Španski bezeg deni v vodo meseca februarja. V treh tednih maš lepo cvetje za okras svoje sobe.

Do kamor seže glas zvona,
povsod naj »GRUDA« bo doma!

Nega našega telesa

Da bo naše telo zdravo in krepko, si ga moramo primerno negovati. Napačno je, če ne skrbimo za svoje zdravje že sedaj, ko smo mlade, ko lahko same z majhnim trudom popravimo to, česar nam pozneje v starosti ne bo mogel storiti najboljši zdravnik. Zato žrtvuj vsak dan vsaj nekaj minut za nego svojega telesa! Zavedaj se, da to ni lepotičenje in zapravljanje časa, ampak prav tako važno opravilo kakor ostalo tvoje vsakdanje delo.

SKRBI ZA ČISTO KOŽO!

Pri negi telesa moramo v prvi vrsti skrbeti, da je naša koža čista in zdrava. Kajti skozi luknjice v koži, s katerimi naše telo tudi diha, lahko pride v naše telo nešteto povzročiteljev bolezni, ki jim pravimo bacili. S snago in nego kože se teh bacilov lahko ubranimo. Zato se vsako jutro umij če le mogoče do pasu s toplo vodo in milom, da s tem odstraniš s kože vso maščobo in prah. Nato pa se hitro splahni še z mrzlo vodo, odrgni s suho brisačo in se toplo obleci. Ne boj se, da bi se pri tem prehladila! Vsa ta kopel ti vzame le 5 minut časa, zato pa je tvoja koža čista in odporna proti mrazu. Ti pa si osvežena in se z veseljem lotiš dela. Poskusi sama, da se prepričaš!

NEGUJ SVOJE NOGE!

Pri umivanju pa nikar ne pozabi na noge! Če si jih premalo umivamo, se nam prično potiti, kar včasih lahko povzroči tudi bolezen. Znojenje odpravimo na prav enostaven način,

Pripravi si posodo z vročo vodo, v kateri raztopi navadne soli, drži noge nekaj časa v tej vodi, nato jih za trenutek vtakni v popolnoma mrzlo vodo, odrgni si jih z brisačo in obuj tople nogavice. To ponavljaj vsako jutro in zvečer, v par tednih boš imela zopet zdrave noge.

VARUJMO SE KRČNIH ŽIL

Nega nog je za dekleta — bodoče žene in matere še posebno važna. Koliko naših mater trpi radi krčnih žil, ki so posledica prenapornega stanja v kuhinji in na polju, čestokrat pa tudi poroda. Pri napornem večurnem stanju se žile na nogah močno napnejo.

Kri, ki je težka, le s težavo kroži iz nog k srcu in od tu po vsem telesu. Veliko deklet in žen ima navado nositi tesne podveze pod kolenom, te pritiskajo na napete žile. Kri se radi tega ne more več odtekat k srcu in posledica je, da kri pritiska na steno žile in jo izboči. Na ta način nastane odebljena žila, ki jo imenujemo *krčna žila*. Nevarnost krčnih žil je velika, ker zelo rada počí, kar povzroči dolgotrajno krvavljenje, ki se lahko konča s smrtjo. Radi krčnih žil trpe zlasti kuharice in gospodinje, tovarniške delavke, ki stoje ob strojih in kmetice pri svojem delu na polju.

Za božične dobrote

Danes prinašamo nekaj receptov drobnega peciva in potic, kar pač rabimo sedaj za praznike. Ker v mnogih družinah delamo božično drevo, je dobro, da si doma same naredimo potrebne okraske. S tem prihranimo denar, otrokom in sebi pa pripravimo dobro in zdravo sladkarijo.

OTROŠKI KEKSI

V skledo ali na mizo pripravi 14 žlic presejane bele moke (za pecivo vzemi vedno najboljšo moko) in 2 obilni žlici presnega masla (putra), ki ga z nožem v roki dobro razdrobi. Nato dodaj 5 žlic presejanega sladkornega prahu, 2 jajci in žlico smetane. Vse to dobro ugneti v testo in ga pusti nekaj časa počivati na hladnem. Suho mizo ali desko (ki je seveda dobro zribana) potresi z moko in na njej razvaljaj pripravljeno testo za nožev rob debelo. Z oblikami, ki jih imaš pri roki, ali z nožem izrezuj kekse. (Ko izrežeš, namakaj rezilo v moko, da se ga ne prime testo.) S kupico ali hrapavim obodom izreži okrogle kekse, na sredini izreži še z dobro opranim naprstnikom in boš dobila lepe obročke. Z nožem izreži iz testa trakove, ki jih potem lahko zviješ kot tebi najbolj ugaja (v petljo ali okroglo rožo). Lahko pa napraviš tudi podolgovato kačo (kot svinčnik debelo) in jo zviješ v prestice. Lahko tudi delaš orehu podobne kroglice. Pripravljen imej pekač (pločevinast ali lončen, kjer pečeš meso ali pogačé), ki si ga tanko namazala s presnim maslom ali mastjo in z nožem polagaj nanj vse te oblike. Speci jih svetlorumeno.

BOŽIČNI KEKSI

Vzemi 1 kg moke, 5 jajc, $\frac{1}{4}$ kg slakornega prahu, 4 žlice presnega masla, 1 kavin lonček smetane in delaj vse tako, kot pri otroških keksih.

ČAJNI KEKSI

Vzemi $\frac{3}{4}$ kg moke, $\frac{1}{4}$ kg sladkornega prahu, 6 žlic presnega masla, 5 jajc in delaj na isti način kot preje omenjeno.

TORTICE

Ko si razvaljala enega izmed gornjih testov, ga razreži na pet enakih podolgovatih krp, nalagaj jih drugo na drugo, vmes pa pomaži z marmelado ali z oslajenimi jabolki, ki smo jih do mehkega pokuhali na malo vode ali vina. Peci jih kot kekse, ohlajene pa razreži na lepe podolgovate koščke.

Kekse po potrebi z iglo prebodi in jih obesi na božično drevo, lahko pa so seveda kot priboljšek pri različnih prilikah.

POTICE

Za kvašeno testo vzemi jajc, presnega ali kuhanega masla, smetane in sladkorja po svoji uvidevnosti. Pazi pa, da boš imela dobro pregreto moko in da bo kuhinja primerno topla. Kvasa kupi več kot navadno (na 1 kg moke 2 do 3 dlk). Kvasa ne smeš postaviti v prevročé mleko in pazi, da ne bo prišel v stik s soljo. Ko pečeš, ne imej prevročé peči, ker mora potica tudi še v njej vzhajati. Če pa jo vročina prehitro prime, postane bolj nizka. Prej kot jih daš v peč, jih lahko namažeš z raztepenim jajcem. Peče se naj do 1 ure.

Prinašamo nekaj nadevov za potice iz 1 kg moke.

MAKOV NADEV

$\frac{1}{2}$ l zmletega maka vsiplji v $\frac{1}{4}$ l vrelega mleka, dobro premešaj in takoj odstavi. Nato dodaj 2 žlici presnega ali kuhanega masla, 1 jajce, 2 do 3 žlice sladkorja, malo cimeta in ko vse dobro premešaš, namaži po testu. Dodaš tudi lahko par rozin ali suhih grozdovih jagod.

V kozici prepraži 4 žlice sladkorja; ko bo svetlorjavkast, mu prideni $\frac{1}{4}$ kg rožičeve moke. Ko še malo popražiš, zalij z $\frac{1}{4}$ l mleka. Odstavi, mešaj tako dolgo, da se ohladi, primešaj malo cimeta, 1 jajce — če imaš 1 žlico kakava, kar bo okus zelo izboljšalo.

Dober liter zmletih orehov popari z mlekom, da dobiš primerno gost nadev. V mleku lahko raztopiš 1–2 žlici medu. Ohlajenemu dodaj sladkor, cimet, klinček in kako žlico presnega masla. Če je nadev preveč gost, prilij še kako žlico mleka. Mlačen nadev pomazi po testu.

Praktični nasveti

● *Kako snažimo različne madeže?* Čim starejši je madež v blagu, tem težje ga je odstraniti. Najprej ga poizkusimo odstraniti z mlačno vodo in milom in če to ne pomaga, se šele poslužimo drugih sredstev. To so ostrja, razjedajoča sredstva, razne kisline, ki jih smemo nanesti na blago oziroma madež le s pomočjo platnene krpice.

● *Rjasti madeži*, ki jih povzročijo na mokrem perilu dotik železa, snažimo na več načinov:

1. Madež namažemo z grenko soljo (piter-salc) in tako pustimo nekaj časa, da madež izgine, nakar izplahnemo blago v čisti vodi.

2. Za finejše blago poizkusimo sledeči način: blago napnememo nad posodo, v kateri vre voda. Na madež kapamo limonin sok. Ko to večkrat ponovimo, madež izgine.

● *Madeže od črnila*, najbolje osnažimo, ko so še sveži. Madež pomočimo v mlačno mleko ali pa v mlačen limonin sok. To nekaj časa namakamo, nato pa dobro izperemo.

● *Madeže od sveč* odstranimo tako, da nad in pod madež položimo pivnik in čez likamo s toplim likalnikom. Pivnik moramo večkrat premakniti, dokler madež ne izgine.

● *Sadni madeži*. Če je madež svež, ga potrosimo z zdrobljenim škrobom in pustimo tako nekaj časa. Starejše madeže je težje odstraniti. Poizkusimo s soljo in limono.

● *Lepo božično drevce*: Smrečico, ki jo nameravaš uporabiti za božično drevo, polivaj ali poskropi z močno raztopino galuna in vode 3–4 krat na dan. Na smrečici se naredijo kristali in se iskrijo kakor ivje. Če jo poliješ z raztopino apna, je kakor s snegom pokrita.

Borut:

Ob krsti kmetske matere

*Zivela si med nami mnogo let,
rodila svetu zdrav, krepak si plod,
iz njega zdaj razvija čvrst se rod,
da je ponosen nanj slovenski svet.*

*Zivljenje ni sladil Ti sočni med:
ovir bila je polna Tvoja pot,
na starost delež Tvoj le skromen kot,
odkoder smrt si zdaj odšla objet.*

*Tako so, mati, ugasnile oči,
zaprla blaga usta se na vek,
srca ne gane več naš stok in jek.*

*A v groba noč, kjer dneva nič več ni,
ljubezen naša Ti svetila bo
in zvesto spremila Tvoj duh v nebo.*

Naše prosvetno delo v razmahu

VELIKI OBREŽ

Naše društvo je že pričelo s prosvetnim delom po programu, ki smo si ga določili. V soboto, dne 11. decembra je na članskem sestanku predaval tov. Jože Danev o pesniku Simonu Gregorčiču, čigar 30 letnico smrti smo letos praznovali. Sestanek je bil zelo številno obiskan in smo vsi z zanimanjem sledili predavanju.

Tudi naš dramatski odsek se vneto pripravlja na vprizoritev igre.

Ker se je nekaj članov poročilo, je odbor sklenil, da pritegne k delu vse mlajše moči, da tako izpolni nastale vrzeli. Zimski čas hočemo vsestransko izkoristiti.

NOTRANJE GORICE

Dramatski odsek našega društva se je odločil, da priredi na sveti večer 24. t. m. in v nedeljo 26. t. m. mladinsko igro »Sneguljčica«. Nastopili bodo najmlajši igralci — otroci, naš kmetijski mladinski naraščaj. — Vabimo vse, posebno tovariška društva iz sosednjih krajev!

GORNJI PETROVCI

Naše mlado Društvo kmetijskih fantov in deklet si počasi, toda sigurno utira pot v svojem prosvetnem delovanju, s katerim hočemo našemu ljudstvu pokazati pomen in delo organizirane mladine. Za začetek smo se odločili, da vprizorimo več iger enodejank, da s tem vzbudimo pri ljudeh zanimanje za naše društvo in delo.

SV. FLORIJAN PRI ROGATCU

Našo vas je bridko zadela smrt tov. Srečka Sekirnika, šolskega upravitelja, prosvetnega delavca in vzgojitelja mladine. Pokojni je bil ustanovitelj našega Društva kmetijskih fantov in deklet in ostal vso dobo naš najboljši podpornik in pomočnik pri našem prosvetnem delu. — Umril je komaj 34 let star na pljučnici. Naj mu bo lahka slovenska gruda!

PREVORJE

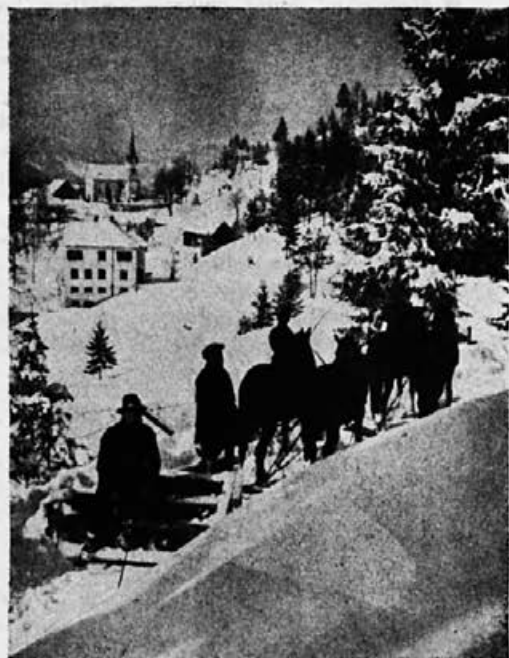
Kot uvod v zimsko prosvetno delo smo priredili članski sestanek dne 21. novembra t.l. Obiskal nas je tovariš predsednik Zveze Ivan

Kronovšek, ki nam je v svojem poljudnem in zanimivem predavanju očrtal pomen naših organizacij in pokazal, kakšno mora biti naše delo.

SMARTNO OB SAVI

Zimski čas — doba izobrazbe. Da ga čimbolj izrabimo, smo že začeli s predavanji. Za uvodno predavanje smo povabili tovariša Draga Košmrlja, ki nam je govoril kakšno naj bo delo slovenske kmetijske mladine za skupnost vasi. Na preprost, domač način nam je očrtal delo kmetijskih gibanj po svetu in ga primerjal z našim. Spoznali smo, koliko dela je še treba, da bomo dosegli čas, ko bo slovensko kmetijsko ljudstvo enotno in močno, gospodarsko, kulturno in politično. Za to je potrebno delo vsakega posameznika, vsake vasi in vse mladine.

Naš dramatski odsek se pridno pripravlja in bo v kratkem pokazal uspehe svojega dela.

Zima je tu / Naši fantje orjejo — sneg

MIRNA PEČ

Tudi za nas je končno prišel čas, ko se bomo odpočili od trudapolnega dela na polju in travnikih. Da, prišel je čas telesnega počitka in z njim čas duševnega dela. Tega se mladina zaveda v polni meri.

V nedeljo dne 28. novembra smo imeli prvi prosvetni sestanek. V gručah so prihajali naši fantje in dekleta in se zbirali v društveni sobi.

Predsednik tovariš Jože Šali je v jedrnatih stavkih orisal pomen prosvetnega dela med kmetjsko mladino, povdarjajoč, da homo le v skupnosti in slogi in z izobrazbo dosegli svoj namen. V razgovoru smo si potem uredili delovni načrt, po katerem naj se razvija prosvetno delo. Vpeljali smo večerna predavanja, na katerih nam bodo predavali predavatelji iz naših vrst.

Pred zaključkom sestanka, pa so nam društveni funkcionarji podali svoja poročila, da so lahko vsi člani videli in ocenili delo novega odbora.

Tudi za dom, katerega si misli zgraditi naše društvo prihodnje leto, vlada med mladino veliko zanimanje. Enoglasno smo sklenili, da bomo vsi podpirali gradbeni odbor. Saj pa se tudi zavedamo, da bo vse naše delo zadobilo popoln razmah šele tedaj, ko bomo imeli svoj lastni dom.

MUHABER

Zimski čas hočemo izkoristiti v izobraževalne namene članstva in vseh vaščanov. Kot prvo javno prireditev pripravljamo igro »Dve nevesti«, katero se naši igralci prav pridno in vestno učijo.

SINKOV TURN

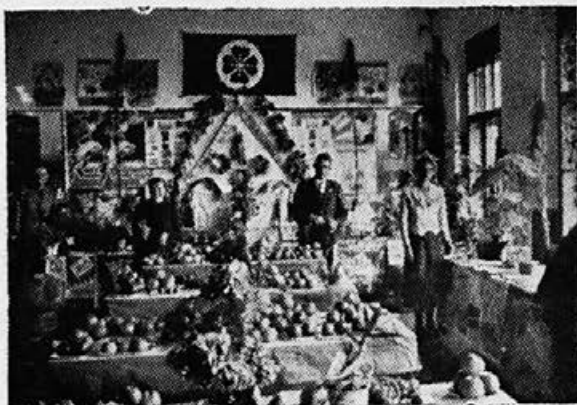
Dramatski odsek našega Društva kmetjskih fantov in deklet si je skupno z ostalimi odseki napravil delovni načrt za zimsko dobo. Poleg drugega društvenega dela smo se odločili, da v najkrajšem času priredimo igro iz kmetjskega življenja, da tako ljudem nudimo poleg razvedrila tudi vzgoje in izobrazbe.

SREDISCE OB DRAVI

Naši tovariši-igralci že vneto študirajo izvrstno komedijo Jožeta Kranjca »Skedenj«, s katero hočemo otvoriti dobo zimskega prosvetnega dela.

ZELIMLJE

Kakor druga Društva kmetjskih fantov in deklet, smo se tudi mi odločili, da se pokažemo v javnosti s prireditvijo igre. Pripravljamo »Pri-sego o polnočici« od pisateljice Manice Komanove.

Razstava sadja in zelenjave

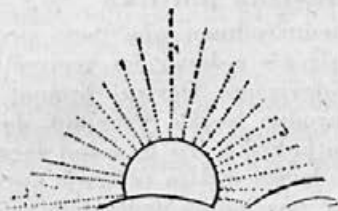
Naše društvo kmetjskih fantov in deklet pri Sv. Bolfenku je priredilo v jeseni lepo uspelo razstavo sadja, zelenjave in cvetic v tukajšnji šoli. Prireditev je aranžiral predsednik tov. Joško Tomažič. Ljudje so v velikem številu posetili to krasno prireditev.

SV. BOLFENK

V nedeljo 12. t. m. je naše Društvo kmetjskih fantov in deklet vprizorilo Petrovičevo vaško šalo v treh dejanjih »Vozel«. V namenu, da da jo našim kmetjskim ljudem užika in razvedrila, so se naši igralci prav marljivo pripravljali. Obilen obisk in zadovoljstvo, s katerim so gledalci spremljali potek igre, jim je bil bogato plačilo. Vsi igralci so se nadvse dobro vživeli v svoje vloge in jih tudi dobro izpeljali.

SV. JURIJ OB TABORU

Igrali bomo! To je bila splošna želja vseh tovarišev in tovarišic, ko smo na sestanku pretresali načrt našega zimskega prosvetnega dela. Izbrali smo igro »Rožmarin« in takoj pričeli z vajami. Upamo, da v kratkem pokažemo sadove našega dela.

Glej, leto bo že kmalu mimo,
Radosti malo, le težav obilo
Užili smo; a upanje le ohranimo,
Da bo bodoče boljše, kot je prejšnje bilo —
A važno je — za »GRUDO« pošlji naročnino!

Denar in njegovi sorodniki

V državah, kjer procent kritja ni točno določen, se lahko dogodi, da država, oziroma banka drži v prometu stalno malo višjo količino novčanic, kakor pa je z zakonom določeno. Pravimo, da ta banka vodi inflacijsko denarno politiko, ki navadno nima za cilj inflacijo, ampak le prilagoditev denarne vrednosti gospodarskim prilikam. Ne smemo misliti, da je visoka valuta že znak blagostanja. Za državo, ki je navezana na izvoz, je visoka valuta lahko njena pogibelj, ker so zaradi takšne valute njeni izdelki in pridelki zelo dragi. Vse to zunanjo trgovino, posebno pa izvoz, nikakor ne pospešuje. Za nekatere države pa je boljše, da imajo visoko valuto, ker morajo v inozemstvu mnogo kupovati. Banke takih držav skrbijo za to, da je valuta visoka. To doseže banka z različnimi sredstvi, od katerih eden je tudi zmanjšanje novčnega obtoka. Taka politika notne banke se imenuje *deflacijska denarna politika*, ki ima za posledico padanje cen. Notna banka torej lahko regulira (uravnava), oziroma pomaga regulirati vrednost valute. Inflacija je trenutnega značaja. Včasih pa se pokaže, da je državna valuta previsoka z ozirom na gospodarske prilike tiste države. Država za trajno zniža vrednost valute za nekoliko odstotkov in v tem slučaju govorimo o *devalvaciji*. Francija je letos devalvirala frank. Vrednost franka je padla za eno tretjino.

Devizna politika

V mednarodnem plačilnem prometu se ne plačuje z denarjem, temveč z menicami-devizami. Devizni promet regulira Narodna banka. Pravimo, da vodi devizno politiko. To je važno zaradi tega, ker devize služijo za kritje novčanic. Čim več ima banka deviz, tem več novčanic lahko izda. Za urejene gospodarske prilike je zelo važno, da je vrednost valute čimbolj stalna. Ker so devize del valutne podlage, mora notna banka kot čuvar državne valute paziti na to, da

tudi njim cena preveč ne niha (se ne menjuje). To doseže banka s primerno devizno politiko. Naša država je poljedelska in so tudi naši izvozni predmeti po večini poljedelski proizvodi. Razumljivo je, da priteka v našo državo največ deviz v jeseni. V tem času prodajamo svoje pridelke v druge države. V jeseni je torej največja ponudba deviz, kar bi lahko imelo za posledico, da bi jim vrednost zelo padla. Če banka opazi, da je povpraševanje po devizah premajhno, radi česar je cena deviz v nevarnosti, tedaj ona posreduje. Pokupi vse odvišne devize in s tem obdrži ceno in onemogoči vsako špekulacijo. Če bi n. pr. banka ne posredovala, bi cena devizam padla in bi za naše produkte dobili manj denarja.

Spomladi pa mi največ uvozimo. Uvozniki (naši trgovci, ki kupujejo v drugih državah), plačajo v inozemstvu račune (fakture) z devizami. Morajo jih kupiti. Če ne bi posredovala Narodna banka, bi različni špekulanti držali ceno deviz visoko in produkti, ki bi jih dobili iz inozemstva (poljedelski stroji i. t. d.), bi bili dragi na korist špekulantom. Država tega ne sme dopustiti, ker to ni v njenem interesu, Narodna banka kot njen blagajnik pa mora to preprečiti. Banka vrže na borze (tržišča) devize, ki jih je jeseni kupila in cena jim zopet ostane ista.

(Nadaljevanje prihodnjič)

1. ST. »GRUDE« IZIDE 15. JANUARJA 1938
POŠTNI ČEK. RAČUN »GRUDE« ŠT. 13.440

Za male in velike je in bo vsikdar
»GRUDA« pač najboljši dar;
če je točno ne boš plačeval,
v koš te stlačil bo rogač — bav-bav!

Peter Rupar:

Mreža bele groze

Roman

»Tak sta Skalarjeva in Kopitarjeva že tja grede med vožnjo pravili, da pojmeta služiti?« orožniški narednik ne odmakne pogleda od Lenke, ko mu ta omeni, kaj so se pomenkovale dekleta v vlaku.

»Ali nista nič rekli, kam sta namenjeni?«

Lenka odkima, češ:

»Saj nista pravili meni. To sem ujela kar tako mimogrede in skoraj nehote —«

»Tak nista pravili vam —«

»Ne, ne, le tako križem so se dekleta pomenkovala in sem nekaj slišala,« je Kvedrovi že skoro žal, da se je oglasila. »Korenova Francka bi nemara vedela kaj več, ko je v vlaku sedela med Skalarjevo Minko in Kopitarjevo Anico —«

Tine strmi, češ:

»Tega pa še sam nisem vedel, čeprav sem romal z ujimi. Preklemanske prismode, le kdaj jim je šinilo v glavo?«

»Jaz pa še zmeraj pravim, da ima tukaj Grivarica svoje strupene parklje vmeš,« s težko glavo kima Štefuc in rije s prsti po gostih kodrih. »Pa naj se kar pripravi, avša zavržena: Ali naj nam vse lepo pošteno pove, kakor se spodobi, ali ji pa s plankačo odprem pot, samo ne v nebesa, ampak na dno peklenškega brezdnal«

»Le nič naglice in nikar nobene nepremišljenosti,« se nasmehne narednik Volk. »Če deklet jutri ne bo, naj mi kdo sporoči, potem bomo pa že videli, kaj je treba ukreniti.«

Fanta sta zadovoljna in Štefuc krepko zauka, ko z Lenko in Tinetom stopi v poletno noč.

VII.

Podlom je ves pokonci. Od ust do ust gre novica kakor požar:

»Treh deklet ni domov.«

Matere jokajo, a najbolj obupana je Strženka. Vrh vse žalosti mora poslušati še moža, ki razjarjeno robanti:

»Ali nisem rekel, da vrzi to kačo čez prag! Mlada hotnica, stara tercijalca. Takih se še zlodej boji! Ti pa greš in zaupaš baburi hčer!«

Mati Katra je vsa iz sebe. Niti ziniti si ne upa, samo solze ji neprenehoma vro po licih.

Proti poldnevu se oglasi Kvedrov Tine. Čeprav se skuša potvarjati, ne more prikriti obupne skrbi, ki ga razjeda.

»Zjutraj sva še govorila in je tožila, da ji je nekaj slabo,« se ozira skozi okno, kakor da mora z očmi priklicati izvoljenko domov.

Jože stiska pesti, češ:

»Kakor ne maram Grivarice niti videti, mi je vendar žal, zakaj nisem šel z romarji.«

Kvedrov občuti besede kakor očitek in molči.

Na cesti, na polju, po vrteh in dvoriščih postopajo gruče in govore o treh dekletih, ki jih z božje poti ni domov.

»Kaj je bilo tega treba,« godrnjajo moški, »saj človek lahko doma moli, ko imamo blizu dosti cerkva!«

Ženske vzdihujejo:

»Oh, človek res nikoli ne more vedeti, kaj mu je vse namenjeno in kje ga čaka nesreča! Bog se nas usmili —«

Štefuc se je predramil šele pozno dopoldne in je imel glavo kakor mirnik. Počasi so se mu dramili v spomin prizori z romanja in končno se je domislil — Anice. Ni mu bilo prav jasno, ali se mu je sanjalo, da se je izgubila, ali je morda vse skupaj vendar le resnica. Pretegnul se je nekajkrat in pretipal žepe, kjer so bili še nedotaknjeni zaviti vsi »odpustki«, tudi tisti, ki ga je bil namenil in izbral za dekle.

»Najbolj spravljen je človek v gozdu,« zamrmra fant sam zase in vstane.

»Ježješ pomagaj,« se zavzame tesčeva mati, ko zagleda sina, »le kako ste mogli tako ravnati?«

»Kako?« se v zli slutnji docela predrami fant.

Medtem, ko mati pripoveduje, kako je vsa vas narobe, ko manjka treh romaric, se v Štefucu posveti: Razburjenje pred odhodom na vlak, nemir med

vožnjo, spor na postaji v trgu in razgovor pri Kladarju, vse je zdaj jasno pred njim. Ne, to niso bile sanje, ampak neizprosna resničnost.

»Kaj pa pravi Grivarica?«

»Skalarica jo je šla davi vprašat,« hiti mati, »pa ji je rekla, naj nič nikar ne bo v skrbeh, ker Bog ne zapusti svojih. Če so dekleta odšle kam za dalj časa, se bodo že oglasile.«

»Prokleta kost!« sikne fant skozi zobe, a mati se boječe prekrži, češ:

»Za pet ran božjih, nikar še s kletvijo ne kliči božje jeze, ko se že sama prerada ogласi!«

Štefuc ne reče nič, ampak se naglo obleče in jo mahne naravnost k Grivarici, češ:

»Nebeški konduktor, kako ste spali?«

Reza ga ošine z jeznim pogledom in vsuje kar s praga dolgo pridigo nanj. Nikar naj se ne norčuje z Boga, ko smrt nič ne izbira. Ali misli Štefuc, da mu molitev in pokora nista potrebni, ker je še mlad in zdrav? O, koliko jih po gozdeh nenadoma dohiti smrt!

»Vražja sova!« vre v fantu, a se preмага in samo mirno vpraša:

»Ali so one tri že doma?«

Kako naj mati Reza to ve, saj jih ni imela na povodcu! Če jih še ni, bodo že prišle, saj niso šolarice! Ako jim pa kje pokaže življenje bolj prijazen obraz kakor v Podlomu, bi bile neumne, ki bi se branile. Vsak človek si rad pomaga, če si le more.

»Bomo videli!« se obrne fant in brez pozdrava odide.

Reza nekaj časa ježno gleda za njim.

»Ta je pa kakor burja,« se dramí v njej bojazen. »Mater človek potolaži z lepo besedo, a ta kušter je kakor povodenj! Kar naprej in naprej tišči in si ne da nič dopovedati. Da bi le ne skuhal kakšne neumnosti —«

Medtem, ko se Grivarica zapre nazaj v bajto, že zavije Štefuc raz vas in jo urno maha proti trgu. Čeprav pozna vse bližnjice, se mu zdi danes pot neznanško dolga in si ne oddahne prej, kakor na orožniški postaji.

»Se mi je kar zdelo,« ga sprejme narednik Volk, »da bo tako. Če le niso zašle dekleta v mrežo bele groze —«

Štefucu ni prav jasno, kaj naj to pomeni, a medtem, ko orožnik naglo sestavlja zapisnik, sproti pojasnjuje propalost in zablode sedanjih dni. Propadli ljudje, ki jih nikjer ne manjka, kupčujejo z dekleti kakor mešetarji z živino. Najrajši razprezajo svoje mreže po slovanskih državah, ker je tam rod najbolj zdrav in čvrst in je v nekaterih predelih tudi največ revščine. Z najrazličnejšimi lažnjivimi obljubami zmanjijo te zveri v človeški podobi dekleta s seboj in jih nato za visoko ceno prodajo daleč po svetu, kjer morajo po beznicah vele-mest biti objestni druhalí v naslodo s svojimi izmučenimi telesi.

Štefucu se ježe lasje, ko mu orožniški narednik razlaga te grozote.

»Temu pravijo — trgovina z belim blagom,« doda končno Volk, »jaz pa vsej tej zapredeni kupčiji pravim — mreža bele groze.«

»Če se je zgodilo kaj takega, gospod komandir,« je fant kakor brez uma, »potem ne morem reči nič drugega kakor to, da ni šlo brez Grivarice. Povem vam pa tudi, da baba ne bo več dolgo tlačila ruše, če je zmožna takega grozodejstva!« (Nadaljevanje prihodnjic)

Božično tihožitje

Za prosti čas, naj pride smeh v vas

Nagrade za rešitev

Razpisujemo dve nagradi za rešitev vseh treh križank, in 3 nagrade za tiste, ki rešijo ali samo »Kolednika« ali pa samo ostali dve.

Rešitve pošljite do 6. januarja 1938 na uredništvo »Grude«. Kdor reši vse tri križanke in bo izžreban, dobi za nagrado 3 knjige. Kdor pa reši samo »Kolednika« ali pa samo ostali dve križanki (»Čudežen kvadrat« in »Vrata«), dobi za nagrado eno knjigo.

Upoštevali bomo pa samo tiste rešilce, ki so že plačali »Grudo« za leto 1937. — Na delo in obilo sreče!

Vrata

(Ignac Pivec)

61	62	63	64	65
66	67	68	69	70
71	72	73	74	75
76	77	78	79	80
81	82	83	84	85

Šofeja ustavi policaj in ga vpraša, kje ima številko avtomobila.

»Saj jo znam na pamet,« odvrne šofer.

»No, pa jo povejte!«

Šofer vzame kredo in napiše na vrata avtomobila sledeče številke:

Nato jih prestavlja toliko časa, da dobi, ako sešteva vse vrste vodoravno, vse vrste navpično in obe vrsti z vogala v vogal — število 365. Ker ima 12 vrst, pomnoži to število z 12 in dobi številko svojega avtomobila: 4380. Kako je prestavil števila v posameznih poljih (kvadratih)?

Stopi k stricu, sosedu in teti
povej jim odkrito — tu so nasveti:
»GRUDO« naroči, širi jo redno,
čitaj jo pridno, uči se vedno!«

Kolednik

Vodoravno: 1. veznik, 3. salo, 5. kraj v gornji Savinjski dolini, 7. predplačilo, 8. ploskovna mera, 9. ptica, 11. oblika pomožnega glagola biti, 12. gliva, 13. naša reka, 16. del voza.

Navpično: 1. razpored vsebine, 2. žuželka, 3. lisa, 4. prvi slovenski pisatelj-reformator, ki je postavil temelje naši književnosti, 5. gol, 6. vrsta žita, 8. igralna karta, 10. predlog, 14. vrsta žita, 15. osebni zaimek.

Čudežni kvadrat

8				
	18			
		22		
			5	
				1

Vstavi v prazna polja številke 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24 in 25 tako, da dobiš v vsaki vrsti, če sešteješ vodoravno in navpično, število 65.

Martinova gos

Vodoravno: ta, panorama, sin, rama, tat, pe-
ta, Ivana.

Navpično: tona, ar, as, nit, ar, mapa, amen,
ata, ti.

Prejeli smo 76 rešitev, med temi 62 pravil-
nih. Ob zaključku letnika smo izjemoma dolo-
čili več nagrad. Izžrebani so bili naslednji naši
naročniki in naročnice: Aleksander Perš, Gor-
nji Petrovci v Prekmurju, Marta Petovar, Len-
ta pri Ormožu, Mirko Cuderman, Tupaliče, p.
Preddvor pri Kranju, Mira Štebih, Jesenice in
Ignac Pivec, Vrata-Javorje, p. Šmartno pri Li-
tiji. Vsem smo poslali po eno knjigo. — Želi-
mo jim obilo zabave, ostalim pa sreče prihod-
nji!

SVET SE VRTI

Gospod Metla pride nasekan iz gostilne. Usta-
vi se pred prvo hišo in drži vežni ključ v roki.

Mimo pride njegov prijatelj: »Kaj pa delaš
tukaj s ključem v roki?« ga vpraša.

Metla: »Veš, svet se vrti, zdaj pa čakam,
kdaj se bo moja hiša mimo privrtela, da hitro
odklenem.«

PROSTOVOLJNI PROSTOVOLJCI

General Franko je izjavil časopisnim poročal-
cem:

»Soglašam s tem, da zapustijo mojo armado
vsi prostovoljni prostovoljci.«

BREZ STAVE

Lopar: »Ali si bral v časopisih, da bo neki
Amerikanec en teden stradal za stavo?«

Stopar: »Kaj me briga Amerikanec, jaz bom
brez stave stradal celo zimo!«

NAJVEČJE MESTO NA SVETU

Učitelj: »No, Jurče, povej mi, katero mesto
je največje na svetu!«

Jurče: »Madrid!«

Učitelj: »Madrid? Kako to?«

Jurče: »Frankovci že več kot eno leto kora-
kajo vanj, pa še zdaj niso prišli do srede
mesta!«

NAJBOLJ ZNAN

Učitelj: »Povej Tonček, kateri je najbolj
znan general?«

Tonček: »Franko!«

Učitelj: »Zakaj?«

Tonček: »V naši vasi ga vsi poznamo, ker
vsak dan Frankovo cikorijo kuhamo!«

PRAKTIČEN NASVET

Gospa Godetova: »Draga soseda, kako se je
obnesel moj nasvet, ali so izginili madeži iz
vaše obleke?«

Gospa Moletova: »Sijajno se je obnesel! Ob-
leko sem zdrgnila s tekočino, kot ste mi nasve-
tovali, potem sem jo razobesila na vrtu in ma-
deži so izginili z obleko vred!«

SREČANJE

Gladež sreča po dolgem času svojega prija-
telja: »Kaj si še živ, čisto sem bil prepričan,
da si že mrtev!«

Grabež: »Kako to? Zakaj?«

Gladež: »Zadnje čase sem slišal samo dobre
reči o tebi!«

GA ŽE POZNA

Muhač: »Kako to, svojemu novemu sosedu
si posodil sto dinarjev, meni jih pa nisi hotel,
ko sem te prosil, čeprav me dobro poznaš.«

Blekač: »Hm, prav zato, ker te predobro po-

Kmetijska družba

F. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI, NOVI TRG STEV. 3
najstarejša kmetijska korporacija, ki za-
stopa interese našega kmeta pred oblast-
mi ter ga ščiti pred izkoriščanjem

Kmetijska družba izdaja, kakor do sedaj,
svoj strokovni list

»K M E T O V A L E C«
ki naj bi ga imel vsak napredni kmet in
vsaka kmetjska hiša

KMETOVALCI, PRISTOPAJTE KOT
ČLANI H »KMETIJSKI DRUŽBI«!
Naročnina za »Kmetovalca« znaša letno
Din 25.—

Kmetjska hranilnica
in posojilnica v Št. Vidu
nad Ljubljano

želi vsem čitateljem »GRUDE«
prav veliko sreče v

Novem letu

**Vesele božične praznike in srečno Novo leto
želiyo svojim cenj. strankam in odjemalcem:**

MICIKA GERJEVIČ,
modni salon
Dobova pri Brežicah

POLAJŽER - KREGAR
splošno krojaštvo
Rogatec

JOŽEF FRIC
čevljar
Sv. Križ pri Rogaški Slatini

FRANC GERJEVIČ
splošno krojaštvo
Brežice

JOSIP VERSTOVSEK
trgovec
Brežice

MILAN HOHNJEC
trgovec
Vojnik

PRVA SLOVENSKA ŽELEZNINA
d. z o. z.
Celje, Kralja Petra cesta št. 24
PODPIRAJTE SLOVENSKO PODJETJE

FRANC ZANGGER
veletrgovina s špecerijo, žganjarija,
velepražna kave
Celje

IVAN KEŽMAN
trgovec
Dobova

PARNI IN UMETNI MLIN
J. ZADRAVEC
Središče ob Dravi

IVAN VIZOVIŠEK
trgovina
Žalec

JOSIP STRMAN
trgovina in gostilna
Smartno pri Litiji

ANTON KRATKY
gostilna
Št. Vid nad Ljubljano

FRANC RODE
mesar
Devica Marija v Polju
Ljubljana, Šolski drevored

VALENTIN HLADIN
manufakturna in modna trgovina
Celje

FR. SESEK
modna krojačnica
Medvode

JANEZ CVETIČ
tovrničar perila
Murska Sobota

LEOPOLD HASENBÜCHEL
trgovina usnja in čevlarskih potrebščin
Rogatec

LAPUH MIHAEL
trgovina z mešanim blagom in lesom
Dobova

STEFAN AVGUSTIN
trgovina
Rogatec

Malinovec
Brandy Rum
F. S. LUKAS, CELJE
Liker Žganje
Na veliko

FRANC BABNIK
parna žganjarna in trgovina z mešanim
blagom, zaloga špirta in žganja
Tomačevo pri Ljubljani

ANTON PODGORŠEK
krojaški mojster
Srednje Gameljne

ADOLF LEBIČ
pekarna
Rogatec

TRGOVINA S. J. ROZMAN
ŠT. VID NAD LJUBLJANO

IVAN SMOLE IN SIN
splošno mizarstvo
Tacen 107 pod Šmarno goro

RIHARD HAVLAS
mesar
Ormož in Središče

Kamnoseško in kiparsko podjetje
FRANJO KUNOVAR
pokopališče Sv. Križ, Ljubljana
Telefon 27-87

Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi svojim cenj. strankam in odjemalcem:

MARTIN KRIŽANEC
mizarstvo
Rogatec

TRGOVINA MULEJ
Mengeš

PERSIN FRANJO
sedlar, jermenar, torbar, vozni ličar in
vozni tapetnik
Št. Vid nad Ljubljano

STANKO LENARČIČ
Nova vas pri Rakeku

JOŽE PUŠAVEC
mesar in prekajevalec
Vodice

IVAN GRAD
gostilna in trgovina z vinom
Beričevo

RUD. EICHHOLZER, pr. D. Zamparutti
delikatesna trgovina, zajtrkovalnica
Celje

Vesele božične praznike in srečno Novo
leto želi svojim c. gostom in odjemalcem
IVAN OGRIN
veletrgovina z vinom
Laverca pri Ljubljani

Vesele božične praznike in srečno Novo
leto želi vsem cenj. odjemalcem ter se
priporoča za nadaljno naklonjenost
TRGOVINA SENČAR METOD
Štrigova

Vesele božične praznike in uspešno Novo
leto želi cenj. odjemalcem
MEDIČ - ZANKL
tovarna olja, lakov in barv, družba z. o. z.
Ljubljana

Vesele božične praznike in srečno Novo
leto želi konces. zidarski mojster
FRANC KOSMAČ
stavbeno podjetje
Zg. Gameljne, p. Št. Vid nad Ljubljano

Vesele božične praznike in srečno novo
leto želi svojim gostom in odjemalcem
FRANC ANŽIČ, SNEBERJE
mehanična delavnica — trgovina s kolesi
izdelovanje tricikljev

TONČKA POŽAR
gostilna »Na griču«
Sela pri Dobovi

GOSTILNA STROŽIČ
Kaplja vas, Št. Pavel pri Preboldu

Sadna drevesca in cepljenke dobite v
trsnici in drevesnici
KMETIJSKE DRUŽBE Slov. Konjice

JULIJ OGRIZEK
hotel
Rogaška Slatina

JANKO SEMRAJČ
gostilna
Tomačevo-Sv. Križ pri Ljubljani

MILKA in GOJKO VIDOVIČ
gostilna in kovaštvo
Litija

JANKO CIRMAN
vinska trgovina, gostilna in trgovina
Medno nad Ljubljano

FILIP SNABL
gostilna in trgovina z mešanim blagom
Frankolovo

KAREL DROFENIK
gostilna
Sv. Križ pri Rogaški Slatini

Vesele božične praznike in srečno novo
leto želi in se priporoča
GOSTILNA PRI »AMERIKANCU«
IVAN in RUDA DEU
Ljubljana

Vesele božične praznike in srečno novo
leto želi svojim cenjenim gostom
RESTAVRACIJA »SESTICA«
ANA in ALBIN IZLAKAR
Ljubljana

Vesele božične praznike in srečno novo
leto želi svojim gostom in odjemalcem
FRANC SLAMIČ
Ljubljana

Srečno Novo leto želi
KMETSKA POSOJILNICA
IN HRANILNICA
v Št. Rupertu na Dolenjskem

Vesele božične praznike in srečno Novo leto

želi svojim gostom in odjemalcem
PETER ŠUŠTERŠIČ
vinska trgovina in gostilna
pri „TOMÉTU“

SENIČICA

MEDVODE

*Vsem cenj. odjemalcem
in poslovnim prijateljém*

želim prav srečno

NOVO LETO

*in mnogo poslovnega
uspeha v prihodnjem letu*

1 9 3 8

JOS. BENKO

tovarna mesnih izdelkov

Murska Sobota

IZDELUJEMO :

- Mlatilnice
- Slamoreznice
- Gnojnične črpalke
- Sadne mline
- Reporeznice
- Zaloga motorjev
- Orig. „SLAVIA“
- Plugi „Agrofera“
- Sejalnice „Klas“

*Vsem cenj. kmetovalcem
želim o*

Vesele božične praznike

ter srečno

Novo leto 1938

strojno **Kremžar** podjetje

ŠT. VID nad Ljubljano

Kmetški hranilni in posojilni dom v Ljubljani

Tavčarjeva ulica šte. 1

želi

vesele Božične praznike in srečno Novo leto

Kmetski hranilni in posojilni dom

Telefon številka 28-47

VLJUBLJANI

Brzjavljiva: "Kmetiskidom"

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun poštne hranilnice številka 14.257

RAČUN PRI NARODNI BANKI

N o v e v l o g e
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4% do 5%.

Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice

Daje kratkoročna posojila

Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!